

BIVALVIA Linnaeus, 1758

= **LAMELLIBRANCHIA** Blainville, 1824 (p.p.)

= **PELECYPODA** Goldfuss, 1820

{biválvia} {lamellibrántjia} {pelekýpada}

"Musslor" (≈82 g., ≈147 sp.)

[L. *bi*= dubbel-,två+ L. *valva* = ena bladet i dubbeldörr / L. *lamina*, dim. *lamella* = tunn platta,blad,lager + Gr. *branchia* = gälar / Gr. *pelekys* = yxa + Gr. *pous*, genit. *podos* = fot]

Bilateralsymmetriska, med från sidorna tillplattad kropp. Vanligen inneslutes kroppen i ett par laterala kalkskal, vilka uppbyggs kring en conchiolin-matris. Skalen har en dorsal gångjärnsmekanism. Denna består av elastiska, ej förkalkade conchiolin-ligament & kalkstrukturer (s.k. tänder + ev. inre ligamentfäste (=chondrofor)) i varje skalhalva. Ligamentens elasticitet strävar att öppna skalen. Antagonistiskt mot detta verkar 2 adduktormuskler, varav en kan vara reducerad eller helt försvunnen. Huvud synnerligen reducerat. Käkapparat & radula saknas. Palpförsedd mun. Fot lateralt tilltryckt, ofta något reducerad; ibland dock använd som grävorgan. Stor mantelhåla; ibland är mantelns bakre kant sammanväxt och bildar sifoner. Ett par ctenidier finns. De är oftast förstörade & ombildade att brukas i filtrerande näringsfång. Avtryck i skalen efter slutarmuskler resp. mantelkant hos vissa grupper svänger denna inåt i bakkanten (mantelbukt el. pallialsinus) är viktiga taxonomiska kriterier. En definitionsmässigt bakre position har mantelbukt & ligament samt det större av slutmuskelärren (om tydligt olikstora slutmuskelmärken föreligger). Ovan låskanten finns skalets äldsta del, skalbucklan, som kan sammanfalla med eller vara belägen strax under skalets högsta punkt, umbo. Främre delen av låskantsområdet kan vara något utbuktande och säges då bilda en lunula (halvmåne). Om två hopsittande skalhalvor hålles mellan en persons framåtriktade händer med uppåtriktade skalbucklor & skalets bakre hälft är riktat mot betraktaren så hålles högra handen om högerskalet & den vänstra om vänsterskalet. Oftast skildkönade med yttre befruktning & i regel även pelagiska larvstadier. Bentiska. Hårdbottenlevande arter kan ofta förankra sig med hjälp av proteintrådar från en byssuskörtel. Med 2 subklasser & totalt ≈ 15000–20000 sp.

PROTOBRANCHIA Pelseneer, 1889

{pråtåbránkia} (5–6 gen., ≈12 sp.)

[Gr. *protos* = först, primär + Gr. *branchia* = gälar]

Ctenidier fjäderformiga, med tillplattade, raka filament. Skal av aragonit, med pärlemoreller porslinsglans på insidan; periostracum (proteinhinna på skalens utsida) olivfärgad till brunaktig. Lås taxodont (med många homogena tänder) eller tandlöst; sällan med tänder parallella med låskanten. Ligamentet är internt och sitter på en chondrofor centralt i tandraden. Fot longitudinellt färad med platt ventralyta. Byssuskörtel tillbakabildad hos aduler. Huvudsakligen mjukbottenlevande detritofager. Två ordningar, varav **SOLEMYOIDA** Dall, 1889 saknas i våra hav.

NUCULOIDA Dall, 1889 {nokoláída} (5–6 gen., ≈12 sp.)

Små medelstora arter m. taxodont lås. Med 2 överfamiljer, **Nuculoidea** J.E. Gray, 1824 (ovalt subtriangulärt skal m. svag mantellinje utan sinus); 2 fam., varav nominatfamiljen i våra hav & **Nuculanoidea** H. & A. Adams, 1858 (subrektangulärt bakut utdraget skal m. svag mantellinje & -bukt); 8, varav jämte nominatfam., äv. **Sareptidae** A. Adams, 1860 (via subfam. *Yoldiellinae* Allen, 1978 & *Yoldiinae* Habe, 1977 (subfossil)) & **Malletiidae** H. & A. Adams, 1858 (≈400 m i Skag. – ävi svensk ekon. zon via en *Pseudomalletia* Fischer, 1886-art), *P. pianii* Van Aartsen & Giannuzzi-Savelli, 1991 [Gr. *pseudes* = falsk + gen. *Malletia* / Piero *Piani*, 1940–, amatör-malakolog i Bologna, äger 'Libreria Naturalistica Bolognese' i våra hav.

Malletia obtusa

Nucula de Lamarck, 1799

{nókola} "Nötkärnsmusslor" (4–5 sp.)

[L. *nux*, genit. *nucis* = nöt, kärna + L. *-ula* : dimin.suffix]

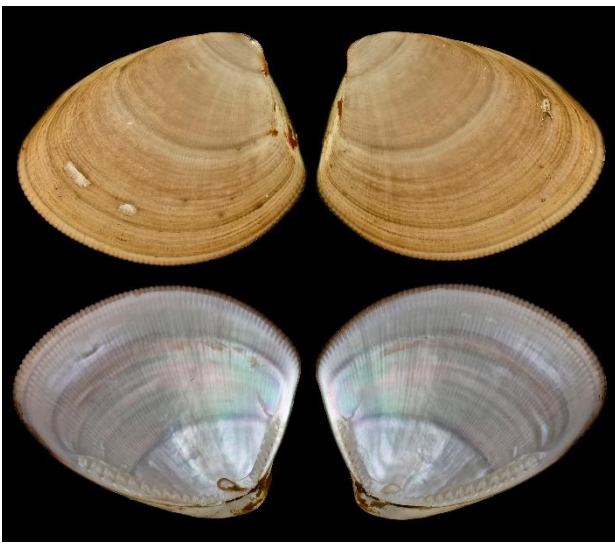
Har krenulerad skalkant, och tydlig lunula framtill.

nitidosa Winckworth, 1930 {nitidása}

Syn.: *nitida* (G.B.Sowerby II, 1833), *non* (Brochi, 1814) & *turgida* Leckenby & Marshall, 1875 *non* Gould, 1846

[L. *nitidus* = klar, glittrande + L. *-osa* = (-upp)fyllt, -full / L. *turgidus* = svullen, uppsvälld]

D:5–90, F:glansigt gulgrön med brunaktig ytglans; normalt är ev. färgstrimmor koncentriska, L:1.27, MB(-SB), Öres. Bohus.-Nord. Bakänden är aningen spetsigare än hos förväxlingsarten *N. hanleyi* Winckworth, 1931, vars skalform är m.e.l.m. identiskt med *N. nucleus* och vars periostracum ej är fullt så glansigt. *N. hanleyi*, som möjligen kan finnas vid Bohuslän, har ofta rödaktiga strimmor löpande från umbo mot skalkanten. Färgstänk i den radiära strieringen även hos *N. nitidosa* kan dock i rara fall förekomma.

[*Nucula nitidosa*](#)

[*Nucula hanleyi*](#)

nucleus (Linnaeus, 1758) {nókleos}

[L. nucleus = liten nötkärna, det innersta]

D:20–150, F:grågrönaktig utan påtaglig glans, L:1.5, MB, Öres.-Bohus.-Nord. Skal ganska slätt. Lunula utan tväråsar. Saknar vanligen färgstrimmor från umbo mot skalkanten. Förväxlas relativt lätt med *N. nitidosa*, men om skalen hålles så att den kortare låskanten står helt vertikalt, med umbo överst, så är högsta punkten på skalet aningen närmare umbo hos *N. nucleus*, men något närmare skalets rundade kortände hos *N. nitidosa* (& *N. hanleyi*) men nära den med den korta låskanten parallella mittlinjen hos *N. sulcata* & *N. tumidula*).

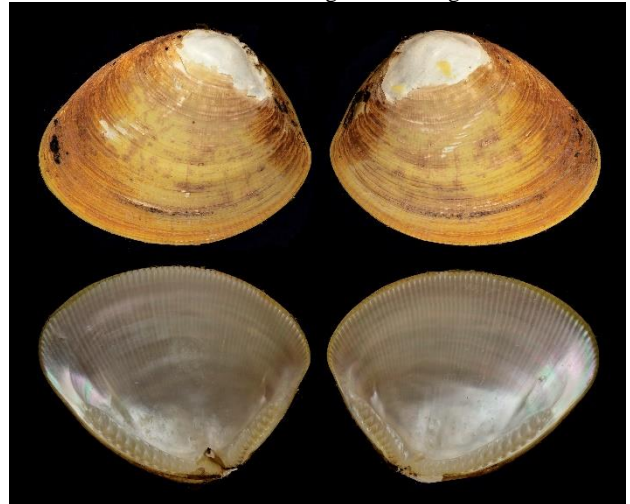

[*Nucula nucleus*](#)

sulcata Bronn, 1831 {solkáta}

[L. sulcatus = färad, refflad]

D:50–200, F:brunaktig utan glans, L:1.9, MB, Katt.-Bohus.Nord. Skalet är ganska tydligt fint nätmönstrat. Lunulan har tvättbrädesstruktur. Trekantigare än övriga arter.

[*Nucula sulcata*](#)

S.gen.: **Deminucula** Iredale, 1931

[Fr. demi = halv < L. dimidius = halv + g. *Nucula* : (se ovan)]

tumidula Malm, 1861 {tomídola}

[L. tumidus = svullen + L. -ula : dimin.suffix]

D:70–700, F:grönbrunaktig, L:0.8, MB, N Katt.-Bohus.Skag. Mindre & tydligt mera välvd än övriga arter.

[*Nucula tumidula*](#)

Ennucula Iredale, 1931 {evnókola} (1 sp.)

Syn.: *Nuculoma* : Auctt., non Cossman, 1907

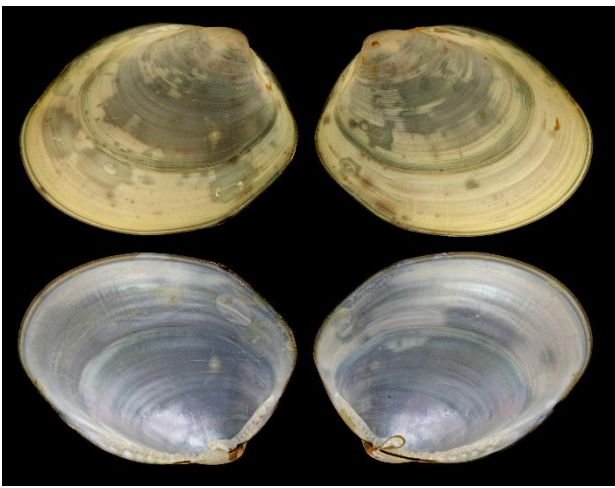
[Gr. enos = gammal / Gr. en= i, på, bland + gen. *Nucula* (se ovan) / Gen. *Nucula* (se ovan) + Gr. omos = likna]

Skiljs från *Nucula* spp. genom den släta, vassa skalkanten.

tenuis (Montagu, 1808) {ténois}

[L. tenuis = tunn, späd]

D:10–700, F:glansigt gulgrönaktig, L:1.2, MB, Öres.Bohus.-Nord.

Ennucula tenuis

Nuculana Link, 1807 {nokolána} (2 sp.)

Syn.: *Leda* Schumacher, 1817

[Gen. *Nucula* (se ovan) + L. *-ana* =-tillhörig / Gr. myt. *Leda* : Kung Tyndareos' av Sparta gemål som förfördes av en i svanhamn draperad Zeus; kläckningen av hennes ägg resulterade i Helena (blev känd som den sköna) & Polydeukes (Pollux), halvsyskon till Klytaimnestra & Kastor]

Skalbakänden är tydligt utdragen till en trubbig snut.

pernula (O.F. Müller, 1779) {pérnula}

[Erinrande om *Mytilus perna* Linnaeus, 1758 < Gr. *perna* = skank, skinka, lår + L. *-ula* : dim.suffix]

D:30–700, F:svagt glänsande brungrönaktig, L:3.4, MB, Öres.-Bohus.-N Nord. Mer slankt långsträckt än nedan-stående och har finare skulptur.

Nuculana pernula

minuta (O.F. Müller, 1776) {minóta}

[L. *minutus* = liten]

D:30–100, F:rel. matt grönaktig, L:1.9, MB-SB, Öres. Bohus.-Nord. Har färre, men grövre koncentriska åsar än *N. pernula* och aningen mindre bred skalform.

Nuculana minuta

Yoldiella Verrill & Bush, 1897 [n. cons., ICZN]

{jåldiella} (2–3 sp.)

[< Gen. *Yoldia* Møller, 1842 (närliggande arktiskt släkte) < den spanske greven Alfonso Maria d'Aguirra e Gadea *Yoldi*, 1764–1852, kammarherre hos Kristian VIII av Danmark & intendent för hans naturaliesamlingar + L. *-ella* : dim.suffix]

Små arter med en aning utdragen bakände. Till subfam.

Yoldiellinae Allen & Hannah, 1986 hör även det nu blott arktiskt utbredda gen. *Portlandia* Mørch, 1857 [Margaret Cavendish Bentnick (née Harley), 2:a hertiginna av *Portland*, 1715–85, kvinnoakademin, som hade ett stort privat naturalie-kabinett & brevväxlade med bl.a. Jean-Jacques Rousseau, 1712–78], som via *P. arctica* (J.E. Gray, 1824) [n. cons. Op. 769 ICZN] namngett en epok av Östersjöns evolution. Gen. *Yoldia* Møller, 1842 [n. cons. Op. 769 ICZN] (s. str.), likaså arktiskt utbredd, tillhör en angränsande subfamilj: *Yoldiinae* Habe, 1977.

Portlandia arctica

Yoldia hyperborea

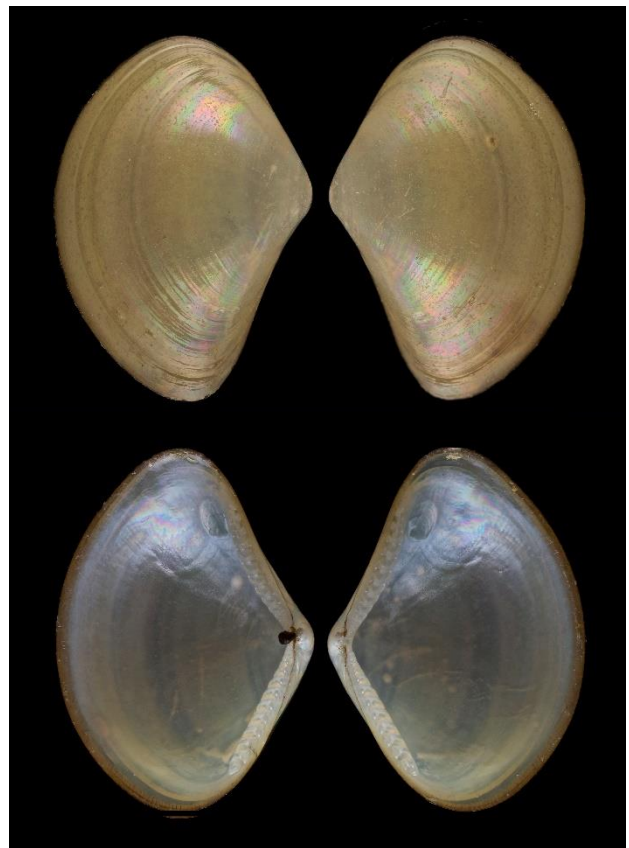
Yoldiella lenticula

lucida (Lovén, 1846) [n. cons. Op. 1306 ICZN] {lósida}
 [L. *lucidus* = klar, blank, skinande]
 D:70–700, F:glänsande grågrön, L:0.7, MB, Skag.-Katt. Arten har en snedskuren trubbig bakre kant.

Yoldiella lucida

philippiana (Nyst, 1844) {filippiána}
 Syn.: *tomlini* (Winckworth, 1932)
 [Rudolph Amandus Philippi, 1808–1904, tysk paleontolog & zoolog, känd bl.a. för 'Abbildungen' (illustrerade monografier), aktiv tidigt i Medelhavsomr., dit han reste i sin ungdom för att dö i ett mildare klimat, när han kände sig sjuklig & trodde slutet var nära. Hursomhelst kom han sig och fick ett långt arbetsliv, som så smån. avslutades i Chile, dit han emigrerade 1851. Han blev efter ett par år där professor i botanik & zoologi i Santiago, tillika föreståndare för naturhistoriska muséet. / John Read le Brockton Tomlin, 1864–1954, brittisk malakologi-storsamlare, samtida m. auktor, den nomenklaturintresserade brittiske malakologen Ronald Winckworth, 1884–1950, vilken tycks ha missat en tidigare beskrivning av den belgiske (palaeo-)malakologen Pierre-Henri Nyst, 1813–80.]
 D:40–150, F:glansigt blekt gröngul brungul, L:0.6, MB, Katt.-Bohus.-Nord. Spetsigt rundad bakände, dock ej så utdragen som hos den i Skagerraks djup levande *Y. nana* (M. Sars, 1865). Oogenetiska indikationer finns att denna art kan behöva flyttas från nuvarande släkte.

Yoldiella philippiana

Yoldiella nana

LAMELLIBRANCHIA de Blainville, 1824

{lamellibránkia} (≈77 gen., ≈135 sp.)

[L. *lamina*, dim. *lamella* = skiva, blad, lager + Gr. *branchia* = gälar]

De icke Protobranchiata musslorna, d.v.s. sådana vars ctenidier ej är fjäderformiga med tillplattade, raka filament. Fyra superordo, nedan redovisade, fränsett den främst limniska PALEOHETERODONTA Newell, 1965, som saknar företrädare i våra hav. Våra stora limniska arter tillhör dock dess ordo UNIONIDA Stoliczka, 1870.

PTERIOMORPHIA {pteriamorfia} (≈22 gen., ≈33 sp)
 [Gr. *pteridios* = fjädrad < Gr. *pteron* = vinge, fena + Gr. *morphe* = form, skepnad]

Med s.k. filibrancha gälar bestående av långa filament, vilka står i kontakt med varandra via cilier. Oftast sedentära hårbottenlevande arter med välutvecklad byssuskörtel. De 5 ordi redovisas nedan, förutom **PTERIOIDA** Newell, 1965, vars närmaste representant, en art av den om synnerligen skeva kammusslor erinrande familjen *Pteriidae* J.E. Gray, 1847 ('pärlostron'), *Pteria hirundo* (Linnaeus, 1758) [Gr. *pteron* = vinge], finns runt de Britt. Öarna. Till denna fam. hör likaså det tropiska släktet *Pinctada* Röding, in Bolten, 1798 [*pinctada* : ett sannolikt påhittat ord utan synbar mening] (Syn.: *Meleagrina* de Lamarck, 1819), världens viktigaste pärl- & pärlmorleverantör. Till denna ordo hör även de exotiska, underligt hammarformade skalen av fam. *Malleidae* Lamarck, 1819 ('hammarostron').

ARCOIDA Stoliczka, 1871 {arkåida} (3 gen., 4 sp.)

Med taxodont låskant & externt ligament. Två överfam., *Arcoidea* Lamarck, 1809, med 4 fam., varav den med sin typiska raka låskant & sitt tjocka skal karakteristiska *Arcidae* Lamarck, 1809 i våra hav & *Limopsoidea* Dall, 1895 med 3 fam., varav *Limopsidae* Dall, 1895 med *Limopsis* cf. *minuta* (Philippi, 1836) i yttre Skagerrak & *Glycymerididae* Newton, 1916 med *Glycymeris glycymeris* (Linnaeus, 1758) [Gr. *glykys* = söt + Gr. *meros* = del el. ev. L. *merus* = äkta] närmast vid V Norge.

Glycymeris glycymeris

Bathyarca Kobelt, 1891 (2 sp.)

Syn.: *Arca* Linnaeus, 1758 (p.p.)

[Gr. *bathys* = djup, låg + gen *Arca* / L. *arca* = låda, kista (el. trol. av en förmodad likhet mellan Noaks ark och släktets skal, ity typart är medelhavsarten *Arca noae*) / (Auktorn, den tyske malakologen Wilhelm Kobelt, 1840–1916, var intendent vid Senckenberg-muséet i Frankfurt am Main)] {batyárka}

pectunculoides (Scacchi, 1834) {pekonkoláides}

Syn.: *grenophia* : Auctt., *non* (Risso, 1826)

[Gen. *Pectunculus* (< L. *pecten* = kam + L. *-unculus* = liten) + L. *oides* = påminnande om / möjl. L. *crena* = inskärning + ?Gr. *ophis* = orm, *ophion* = fabeldjur el. ?Gr. *phiale* = skål, urholkat käril, el. ?Gr. *phiaros* = glänsande]

D:100–700, F:halmgul gråbrun, L:0.5, MB, Bohus.-Skag.N Nord. Har 4 tänder på var sida om skalbucklan. Ytterligare en art *B. philippiana* (Nyst, 1848) är känd från Oslofjorden & Bergen-trakten. Familjens båda övriga arter vid Bohuslän, den ≤1.5 cm breda *Lophelia*-rev-arten *Asperarca nodulosa* (O.F. Müller, 1776) (Syn.: *Acar n.*) med ≈20 låständer och den ≤5

cm breda *Arca* Linnaeus, 1758 [n. cons. Op. 189, ICZN] *tetragona* Poli, 1795 med ≈50 låständer, är djuplevande hårbottenformer.

Bathyarca pectunculoides

Bathyarca philippiana

[Asperarca nodulosa](#)

[Arca tetragona](#)

Striarca lactea

MYTILOIDA Férussac, 1822 {mytilåda} (≈5 g., ≈9 sp.)

Främre slutmuskel delvis eller (sällan) helt reducerad. Skäl uppbyggt utåt av kalcit, inåt av aragonit, i regel subpyriformt med ena änden m.e.l.m. tillspetsad, och med likstora skalhalvor. Låständer saknas eller är svagt utvecklade. Periostracum oftast tydligt. Byssuskörtel välutvecklad. Två överfam., Pinnoidea Leach, 1819 (rel. stora, smalt solfjäders-formade, tunna skal; byssustrådarna har sedan årtusenden tillvaratagits i Medelhavsområdet & nyttjats vid flätning av grova textilier, t.ex. sandaler; utbredning från Nordsjön söderut) samt Mytiloidea Rafinesque, 1815, med enda familj Mytilidae Rafinesque, 1815 och 6 subfamiljer, varav Crenellinae J.E. Gray, 1840, Modiolinae Keen, 1958 och Mytilinae redovisas nedan; Dacrydiinae Ockelmann, 1983 finns närmast vid V Norge. Vid tidvattensstränder, i varmare hav än våra, finns den medelst kemisk påverkan i kalk borrarande subfam. Lithophaginae H. & A. Adams, 1857. En sydamerikansk art, Aulacomya ater (Molina, 1782) [Gr. aulax, genit. aulakos = fåra, märke, ärr / L. ater = svart] har ofrivilligt introducerats i NÖ Skottland. En subfamilj med kemoautotrofa / metanotrofa mikrober i gälarna, Bathy-modiolinae Kenk & Wilson, 1985 (e.g. Idas (omnämd under Modiolula), Bathymodiolus, Benthomodiolus, Tamu, Adipicola & Myrina) är associerad med sjunkna träeller övr. växtföremål samt sjunkna valkadaver.

Musculus Röding, 1798 {móskolos} (3 sp.)

Syn.: Modiolaria Lovén, 1846

[L. musculus = muskel / Gen. Modiolus + L. -aria = -lik]

Skal ganska bönmformiga med högt sittande subterminal umbo & ganska rak nederkant, radiärt strierade frånsett en slät sektor (ca 45°) från umbo mot skalens nederkant. Till samma subfamilj hör den ≤4 mm långa, mellan ca 5–20 m levande, sandbottenarten Crenella decussata (Montagu, 1808) [L. decussatus = lik romersk 10:a X], som har en uppblåst ovoid form med fr.a. täta radiära ribbor som skalskulptur och påträffas i liknande bottnar som lancettfisk.

[*Crenella decussata*](#)

discors (Linnaeus, 1767) {dískárs}

[L. *discors* = avvikande, annorlunda]

D:0–15, F:blekt grönaktig brun, L:2, HB, S Öster-Bohus.Nord. Liknar *M. niger* (J.E. Gray, 1824), som förekommer mellan Väderöarna & Öresund, men denna är nästan svart samt blir väsentligt större (L:≤5 cm).

[*Musculus discors*](#)

[*Musculus niger*](#)

S.gen.: *Modiolarca* J.E. Gray, in Dieffenbach, 1843 {mådiålárka}

[Gen. *Modiolus* + Gen. *Arca* : (se dessa)]

subpicta (Cantraine, 1835) {sobpíkta}

Syn.: *tumida* (Hanley, 1843)

Syn.: *marmoratus* (Forbes, 1838) non (Schroeter, 1803)

[L. sub: nära, under, nästan + L. pictus = målad / L. tumidus = svullen, uppblåst / L. marmoratus = marmorerad < L. marmor = marmor]

D:0–150, F:grönaktig med bruna nyanser, L:1.9, HB (nästan alltid inbäddad i mantelvävnad hos sjöpungr), S Öster-Bohus.Nord. Skal mera svullet & baktill spetsigare än *M. discors*.

[*Modiolarca subpicta* = *Musculus subpictus*](#)

Modiolula Sacco, 1898 {mådiålóla} (1 sp.)

Syn.: *Modiolus* de Lamarck, 1799 (p.p.)

[Gen. *Modiolus* + L. -ula :dim.suffix]

Skalen har en liten oval yta med tväråsar på låskanten, nedom en subterminal skalbuckla.

phaseolina (Philippi, 1844) {faseålina}

[Gr. *phaseolos* = en bön-art med ätlig balja + L. *-ina* = -liknande]
D:40–300, F:periostrakum brunaktigt med styva borstliknande utskjutningar, L:3, HB, Katt.-Bohus.-N Nord. Saknar radiärskulptur. Något bönliknande p.g.a att den konvexa dorsaloch den svagt konkava ventralsidan är delvis parallella. M.el.m. raka parallella dorsaloch ventralsidor har däremot den närmast från SV Norge kända, ≤19 mm långa, smutsvita *Idas simpsoni* (J.T. Marshall, 1900) [Möjl. Gr. *idios* = tydlig (cf. vårt ord idiom) el. Gr. *idikos* = egen, speciell / hedrar Mr. James Y. Simpson, 1873–1933, skalsamlare fr. Aberdeen, som först upptäckte arten på en från en trälare ilandförd valskelett från N Nordsjön], vilken kräver (val)skelett som substrat. Mytilider från valskelett plägar ha thioautotrofa (sulfidoxiderande) eller metanoxiderande symbiontiska gälmikrober.

Modiolus de Lamarck, 1799 [n. cons. Op. 325 ICZN]
{mådfålos} (≈2 sp.)

Syn.: *Volsella* Scopoli, 1777

[L. *modiolus* = L. *modius* = en skål av viss form avsedd att mäta upp ≈8.75 l säd + L. *-olus*: dimin.suffix / L. *volsella* = tång, pincett]
Skal med subterminal umbo, utan krenelerad låskantsyta.

modiolus (Linnaeus, 1758) [n. cons. Op. 325 ICZN]
"Hästmussla", "Stor blåmussla", "Märskal"

D:2–50, F:brungult svartbrunt periostracum som hos unga ex. kan ha borstliknande utskjutningar; skalet något rödaktigt under periostracum, L:22.5, SB-HB (ofta till större delen nedgrävd i grov sandel. grusbotten), Öres.-Bohus.-Nord. Kan nå livslängder av mer än 50 år. Särskiljes lätt från vår 2:a art *M. adriaticus*: Auctt., non (de Lamarck, 1819) (Ockelmann ämnar nybeskriva den som *M. cimbricus* (n. nud.)), genom att denna sand& skalbottenart blott blir ett par cm lång, är i praktiken ettårig & har ett gulaktigt periostracum som är markerat med röda strimor från umbo mot skalkanten. I hästmusslan påträffas ibland *Modiolicola insignis* Auri-villius, 1882 (**Poecilostomatoida**, **Sabelliphilidae**). (Familjens större arter har sedan länge benämnts skäl i Bohuslän. *M. modiolus* kallas kubbskäl & stora blåmusslor krabbskäl. De små blåmusslor som sitter i ett vattenbrynsband på berghällar har kallats brämskäl).

Modiolus modiolus

Gibbomodiola adriatica = *Modiolus adriaticus*

Mytilus Linnaeus, 1758 [n. cons. Op. 94, ICZN] (2 sp.)

[Gr. *mytilos*: antik benämning på en havsmussla (oklart vilken)]
Skalbucklor terminala i skalets främre ände. Släktet idkar DUI, så ♂:a mitokondrier kan ärvas. (Se gen-sekvensering).

edulis Linnaeus, 1758 [n. cons. Op. 333 ICZN]

{mytilos edölis} "Blåmussla"

[L. *edulis* = ätlig]

D:0–10, F:blåaktig brun violett, L:10 (22.8), HB(-MB) (t.ex. ganska allmän på grunda mjukbottnar med skal & stenar, där byssustrådarna kan få fäste, om vattenomsättningen är god), Bottenviken.-Bohus.-Nord. Börjar leka vid vattentemp. ≈10° C. Konsumerar partiklar av 1–9 µm storlek, men retentionseffektiviteten är störst för partiklar runt 3.5 µm. Baltiska populationer anses tillhöra (ätm. ha gener delvis gemensamma med) en egen art *M. trossulus* Gould, 1851 [L. **Trossulum**: etruskisk stad, som utan infanterihjälp intogs av romerska ryttare (equites), efteråt benämnda **trossuli** & därav blev så odrägligt dryga, att **trossulus** blev synonymt med en inbilsk narr], beskriven från Nordamerika, ehuru de flesta musslorna i S Östersjön till S Katt. beskr. av hybrider mellan denna art & *M. edulis*, vilka ej säkert kan separeras från morfologiska karaktärer. *M. galloprovincialis* de Lamarck, 1819 (Medelhavsblåmusslan) avviker något morfologiskt, är utbredd mellan Irland & Medelhavet (& även från 2002 konstaterad vid Nederländerna), har länge betraktats som egen art, om än svår att separera från *M. edulis*. Små exemplar plägar dock kunna urskiljas bl.a. genom att umbo är spetsigare & mera nedåtböjd än hos *M. edulis*, så att skalventralkanten blir ngt konkav. Numera anses medelhavs-blåmusslan i regel ha underartsstatus, d.v.s. *M. edulis galloprovincialis* är korrekt beteckning. Blåmusslan – livslängd 7–10 år kan vara värd för samma copepod som hästmusslan men även (vid Danmark närmast) den mera besvärande *Mytilicola intestinalis* Steuer, 1902 (**Poecilo-stomatoidea**, **Mytilicolidae**).

T. Lundälvs **musselsoppa** (2 pers.): ca 30 normastora väl rengjorda nyskördade exemplar kokas i blott det vatten skalen innehåller tills de öppnar sig. 1 purjo, 1 gul lök, 1 paprika skivas & uppmjukas på värme i annat kärl tills de blir gula ihop med några hackade vitlöksklyftor. Blanda samman alla ingredienser (inkl. musselskal) & tillsätt 1 dl vispgrädd & 1 dl vitvin & avsmaka med svartpeppar. Tillsätt multum av hackad persilja & servera med vitvin (el. öl) + vitt bröd. / **Loire-musslor** (delikat förrätt för 4 pers.): 2 burkar musslor om vardera 450 g avbyssas & läggs på eldfast fat. Hacka ner 50 g. ansjovisfiléer, 1 dl. persilja, 4 vitlöksklyftor i 50 g nysmält smör. Blanda i 1 dl gräddfil. Krydda med pepparkvarn. Fördela röran över musslorna. 1 dl. färskmulat vitt bröd blandas med 0.5 dl riven parmesan & strös över. Gratineras i 275° C i ugn i ≈10 minuter. Servera ihop med öl / **Musselsallad** (Gerlesborgsskolans – 4 pers.): ca 150 g styckfrysta musslor eller motsvarande mängd annat musselkött blandas med 2–3 skivade syltiga äpplen, 2 skivade gula / röda lökar & 1 skivad liten purjo. Senapsdressing åstadkommes av 0.5 dl vatten, 1.5 dl vinäger, 2 dl olja, 2 msk slottssenap, hackad vitlök + salt & peppar. Omröres & hälls på musslorna. Ett halvt paket bacon strimlas & brynes samt hälls ihop med blandningen, varpå severing sker / **Marinerade musslor** (M. Haamer's): 250 g styckfrysta musslor eller motsvarande mängd annat musselkött blandas med 2 skivade lökar, 1 skivad paprika, 3 msk vinäger, 5 msk olja, hackad vitlök, 1 tsk salt + grovmalen peppar i tättslutande burk, som skakas väl & håller sig 1 vecka i kylskåp. Burken skakas om, de gånger man norpat några musslor / **Squash Provençal** (ca 4 pers.): 0.5 kg squash tärnas & fräses i 1 msk smör. 1 tsk salt & 1 krm chilipeppar tillsätts. Späd med 1 dl tunn grädd & låt puttra ca 5 min. Tillsätt 100 g avbyssade musslor, 100 g skalade räkor & några pressade vitlöksklyftor. Låt allt bli genomvarmt. Tillsätt rikligt med finklippt persilja & servera med gott bröd samt vin eller kall öl / Alla recept ovan har länge nyttjats på Tjärnö):

[*Mytilus edulis*](#)

LIMOIDA Waller, 1978 {limáida} (14 gen., ≈18 sp.)

Skal, ofta olikskaliga, fastcementerade, fästade med byssus eller friliggande; vanl. med byssusbukt i högerskalet. Fot tillstädes under hela ontogenin. Av 5 överfam. finns 3 i våra hav. Skalen har antingen 'öron' (**Pectinoidea** Rafinesque, 1815 & **Limoidea** Rafinesque, 1815 eller är m.el.m. oregelbundna med ett byssus-hål i den mot underlaget anliggande skalhalvan (**Anomioidea** Rafinesque, 1815).

Limoidea Rafinesque, 1815 {limáidéa} (3 gen., 4–5 sp.)

Med oftast vita eller gräddfärgade, små & relativt hyalina till stora, tjocka skal, vilka i regel har den raka låskanten utdragen i, oftast olikstora, 'öron'; skalhöjden är vanl. tydligt större än längden, vilket medför en något oval form. Främre adduktormuskel helt reducerad. Djur vita gulröda el. röda med långa mantelkantstentakler, vilka ofta ej kan helt dragas in i skalet. Fot ofta med byssuskörtel. Med enda familj **Limidae** Rafinesque, 1815.

Acesta H. & A. Adams, 1858 {akésta} (1 sp.)

Syn.: *Lima* Bruguière, 1797 (p.p.)

[Gr. *a*= ej+ Gr. *kestos* = gördel, broderi el. L. myt. *Acesta* : en av Eneas grundad stad på Sicilien / *Lima*'s typart: *Ostrea lima* Linnaeus, 1758, fr. Medelhavet, vars skulptur är raspliknande < L. *lima* = rasp, fil / (auktorn, franske naturhistorikern & diplomaten Jean-Guillaume Bruguière(s), 1750–98, Lamarck's nära vän, hade 1873 deltagit i navigatören Yves-Joseph de Kerguelen-Trémarec's, 1734–97, expedit. t. den ö som bär hans namn (vilken han ju när han 12 Feb. 1772 upptäckte ön trodde var en kontinent & därför benämnde denna 'France Australe', men James Cook gav därpå ön namnet Kerguelen efter upptäckaren, som ett slags 'practical joke'). Den med tiden fetnande Bruguière höll sig senare mest i grekiska övärlden & Mindre Asien, beskrev många taxa, särskilt mollusker, i 'Encyclopédie Méthodique' som utkom 1788–1832]

Skal assymmetriska med mycket tydligt olikstora öron. Radiärskulptur ganska svag men tydlig.

excavata (J.C. Fabricius, 1779) {ekskaváta}

[L. *excavo* = urholka, gröpa ur]

D:(27) 50–300, F:gråvitaktig, L:20, HB, Bohus.-Skag.-NÖ Nord. Öronassymmetri starkare än hos gruppens övr. arter.

[*Acesta excavata*](#)

Limea Bronn, 1831 {límea} (1 sp.)

Syn.: *Lima* Bruguière, 1797 (p.p.) & *Limaria* Link, 1807 (p.p.) [Gen. *Lima* : (se ovan) + L. *-aria* = -liknande]

Skal assymmetriska med nästan likstora öron. Tydligt skulpterad med radiära åsar.

loscombii G.B. Sowerby I, 1824 {låskåmbi}

[Numismatikern Clifton Wintringham **Loscombe**, 1784–1853, fann först arten utanför Exmouth]

D:15–100, F:vitaktig, L:2, SB, Katt.-Bohus.-Nord. Skal buktigare än hos den vid västra Norge allmänna, ≤25 mm långa *Limaria hians* (Gmelin, 1791) [L. *hio* = vara öppen, gapa], den senare dessutom kännetecknad av stora glapp mellan skalhalvorna (se artnamnets etymologi) varur dess röda manteltentakler exponeras. Danska uppgifter anger enstaka fynd av den senare arten från mellersta och N Kattegatt.

Limaea loscombi = *Limaria loscombi*

Limaria hians = *Limaea hians*

Limatula S.V. Wood, 1839 {limátola} (2–3 sp.)

Syn.: *Lima* Bruguière, 1797 (p.p.)

[Gen. *Lima* : (se ovan) + L. -*ula* : dim.suffix]

Släktets skal är symmetriska. Med radiär åsskulptur.

gwyni (Sykes, 1903) {goýni}

Syn.?: *sulcata* (Brown, 1827), *non* (de Lamarck, 1819)

[J. *Gwyn* Jeffreys (q.v.) (Jeffreys beskrev arten 1864 som *Lima elliptica*, ett namn upptaget av *Lima elliptica* Whiteaves, 1861, så Ernest Sykes, 1867–1954, ersatte det) / *L. sulcatus* = refflad, färad]

D:50–200, F:vitaktig, L:1.3, SB, Katt.-Bohus.-Nord. Har ≥ 30 radiära ribbor. Förväxlingsbar med den mera långsmala, ≤ 7 mm långa *L. subauriculata* (Montagu, 1808), som dock har ≤ 24 radiära ribbor. Den vid V Norge utbredda, ≤ 3.2 mm långa *Notolimea* Iredale, 1924 *crassa* (Forbes, 1844) (Syn.: *N. sarsii* (Lovén, 1846)) har i stället dominerande koncentrisk skulptur ovanpå underliggande radiära åsar.

Limatula gwyni

Limatula subauriculata

Pectinoidea Rafinesque, 1815 {pektinåidéa} (7 gen., 11 sp.)
 Skal, ofta olikskaliga, fastcementerade, fästade med byssus eller friliggande; vanligen med byssusbukt i högerskalet. Fot tillstädes under hela ontogenin. Av 4 fam. finns i våra hav blott 2, Pectinidae (kammusslor), vilka har typiska cirkelrunda, örnförsedda skal (således försedda med en rak låskant), liksom gen. Similipecten (se nedan) som föres till en annan fam., Propeamussiidae R.T. Abbott, 1954. Flera subfam. av den förra familjen, Chlamydinae Korobkov, 1957 (Chlamys, Aequipecten) och Pectininae Rafinesque, 1815 (Pecten), Palliolinae Korobkov, in Eberzin, 1960 (Pseudamussium, Palliolium) & Camptonectinae Habe, 1971 (Delectopecten) representeras hos oss. Den monogeneriska fam. Spondylidae J.E. Gray, 1826 (taggstron) har subtropisk-tropisk utbredn.

Chlamys Röding, 1798 {klåmys} (2–2 sp.)

Syn.: Pecten O.F. Müller, 1776 (p.p.)

Syn.: Karnekampia H.P. Wagner, 1988 (p.p.)

[Gr. chlamys = mantel, slängkappa / se nedan / holländaren Cor Karnekamp, nutida ?amatörmalakolog]

Båda skalen svagt konvexa (se dock C. (H.) distorta i texten nedan). Skalöron tydligt oliklånga. Radiärskulptur bestående av grova, längs mitten taggförsedda åsar. Karne-kampia har C. sulcata som typart, men har inget berättigande som eget taxon (fide Warén, muntligt) och har av Dijkstra & Goud 2002 synonymiserats med Pseudamussium Mørch, 1853.

varia (Linnaeus, 1758) {vários}

[L. varius = varierande, olika]

D:0–20, F:varierande (gul, brun, rödorange, violett), Ø:7, HBSB (byssus-fassatt vid skal, stenar etc.), N Katt.-Bohus.-Nord. Har <40 radiära, taggförsedda ribbor per skal. Alla ribbor är lika breda, jämfört med den ≤3 cm Ø, nedom ≈90 m levande Pseudamussium sulcatum (O.F. Müller, 1776), vars ribbor är omväxlande smala & breda. Omväxlande breda ribbor har även den likaså djuplevande, ≤5 cm Ø Talochlamys Iredale, 1929 pusio (Linnaeus, 1758) [Gr. talas = eländig, ömklig / L. pusio = spädbarn] (Syn.: Crassadoma Bernard, 1986 pusio : Aucutt. & Chlamys (Hinnites) Defrance, 1821) distorta (Da Costa, 1778)), vilken likt undersläktets övr. arter, som adult sitter fastcementerad med höger skalhalva i håligheter, vilket gör att skalet blir synnerligt oregelbundet (distort). Lucas 1978 synonymiserade dock Talochlamys m. Camptonectes Meek, 1864 [Gr. kamptos = flexibel, böjd < Gr. kampto = böja + Gr. nekter = simmare], så ev. kan släktesnamnet behöva ändras. Den numera från V Norge & norrut utbredda, dm-stora C. (Chlamys) islandica (O.F. Müller, 1776) påträffas t.ex. vid Bohusl. Som ♂♂ Dess skal har en tätare radiärskulptur.

Talochlamys pusio

Chlamys islandica

Aequipecten P. Fischer, 1886 {äkvipékten} (1 sp.)

Syn.: Chlamys Röding, 1798 (p.p.)

[L. aeque = likformig + gen. Pecten : (se nedan) / se ovan]

Båda skalen svagt konvexa. Skalöron relativt liklånga. Radiär skulptur i form av grova, ej taggförsedda ribbor.

opercularis (Linnaeus, 1758) {åperkoláris}

[L. operculum = lock, något att försluta med + L. -aris = -tillhörig]

D:20–180, F:rödbrun gråaktig (stundom melerad), Ø:9, MBSB, Öres.-Bohus.-Nord. Med ≈20 radiära ribbor / skal.

Mimachlamys varia = Chlamys varia

[*Aequipecten opercularis*](#)

Delectopecten Stewart, 1930 {delektåpékten} (1 sp.)

Syn.: *Hyalopecten* Verrill, 1897 (p.p.)

Syn.: *Chlamys* Röding, 1798 (p.p.)

[L. *delecto* = förnöja, bereda njutning + gen *Pecten* : (se nedan) / Gr. *hyaleos*, *hyalinos* = glänsande; (se i övr. nedan resp. ovan)]

Båda skalens svagt konvexa. Skalöron relativt liklånga. Vårt enda släkte, där det ena (bakre) av skalöronen ej är tydligt avgränsat från resten av skalet medelst en sutur. Skulptur ganska subtil, ev. med koncentriskt ordnade kantnära småtaggar.

vitreus (Gmelin, 1791) {vitreos}

Syn.: *abyssorum* (G.O. Sars, 1878, ex Lovén MS)

[L. *vitreus* = glaslik, skör, glänsande / Gr. *abyssos* = bottenlös + L. *-orum* : genit. plur. suffix]

D:100–4255, F:genomskinligt vit, Ø:1.9, MB, Bohus-Skag.Nord. Fordom allmän. Numera rar; sannolikt har arten m.el.m. slagits ut av bottentråning efter räkor.

[*Delectopecten vitreus*](#)

Palliolum Monterosato, 1884 (2–3 sp.)

Syn.: *Chlamys* Röding, 1798 (p.p.)

[L. *pallium* = mantel, skydd + L. *-olum* : dimin. suffix / se ovan]

De båda, ofta något hyalina, skalens är aningen välvda och har oliklånga skalöron. Radiära åsar saknas helt eller delvis.

striatum (O.F. Müller, 1776) {palliolom striátom}

[L. *striatus* = strimmig, randig]

D:(7)30–800, F:rödeller brunaktig; ofta melerad med ljusare och mörkare strimmor & fläckar, Ø:2.2, SB-HB, Öres. Bohus-Nord. Saknar åsar på det mera konvexa högerskalet, där blott radiära strimmor & ev. marginella taggar finns. Det vänstra (övre) skalet är däremot täckt av fina taggiga radiäråsar & utkanten av dess längsta skalöra är nästan vinkelrät mot skalörats basala långsida & sträcker sig rakt mot själva skalet;

samma sak gäller för högerskalets längsta skalöra, men dess ytterkant är invikt till en djup sinusbukt för byssus i närheten av själva skalet. Den ungefär likstora *P. furtivum* (Lovén, 1846 (Syn.: *P. incomparabile* : Auctt., non (Risso, 1826) & *P. testae* : Auctt., non (Bivona, in Philippi, 1836)) saknar åsar på båda skalens, fränsett 4–6 ribbor på högerskalets främre öra; skulpturen i övrigt inskränker sig till radiära & koncentriska linjer. Ev. är den senare arten blott en slätskalig variant av *P. striatum*. Den likaså tunnskaliga, men ej hyalina, större (Ø:3) *P. tigerinum* (O.F. Müller, 1776) har synnerligen variabel skalskulptur, men båda skalens främre öron har 3–5 ribbor. Av de längsta skalöronen är ej blott det på högra skalhalvan försett med sinusbukt nära själva skalet utan även det på vänster skalhalva är ganska tydligt något inåtböjt – åtminstone nära skalkanten. Skalen kan vara nästan släta, med endast radiära och koncentriska linjer, till starkt radiärårsade, men ev. åsar utvecklas efterhand, så skalens äldsta delar saknar dylika. I extremfall kan åsarna (som saknar taggar) bli så breda att arten kunde misstas för *Pseudamussium* (se nedan), vore det ej för mer olikstora öron (det ena basalt ≈2 gånger så långt som det andra) hos *Palliolum*.

[*Palliolum striatum*](#)

[*Palliolum incomparabile* = *Palliolum furtivum*](#)

[*Palliolium tigerinum*](#)

Pecten O.F. Müller, 1776 {pékten} (1 sp.)

[L. *pecten* = kam, kammussla (namnet brukat först av Plinius för släktet); släktet har blivit grafisk symbol för ett internationellt oljebolag, enär initiativtagaren till företaget Marcus Samuel jr., ärvde en skalsamling från föräldrarna Marcus sr. & hans hustru Abigail, vilka drivit ett 'skalbolag' nära Themsen sedan 1835 & främst sålt molluskskal, men även antikviteter & kuriosa. Sonen fick väl betalt för skalerna och kunde satsa summan som startkapital i detta bolag 1892. Ännu idag bär bolagets produkter mollusksnamn, som t.ex. Ensis oil och Tonna oil (*Tonna* Brünnich, 1772 är ett sydligt släkte av stora snäckor, vars namn kan härledas ut medeltidslatinet *tonna* / *tunna* med keltiskt / nordiskt ursprung och ännu idag heter tunna alias kagge, kutting, fat på svenska)]

Har ett plant och ett djupt konvext skal. Skalöron liklånga.

maximus (Linnaeus, 1758)

{máksimos} "Egentlig pilgrimsmussla"

[L. *magnus*, superl. *maximus* = stor]

D:20–50 (150), F:gulrödaktig, Ø:15, SB, Katt.-Bohus.-Nord. Från den i t.ex. Medelhavet utbredda, s.k. pilgrimsmusslan, *P. jacobaeus* (Linnaeus, 1758) [Kristen myt: aposteln *Jacob* anses ha begravits i den i NV Spanien belägna staden Santiago (Sankt Jacob) de Compostela, varför under medeltiden omfattande pilgrimsfärder ägde rum till & från denna ort, varvid sedvänjan att bära med sig *Pecten*-skal på vägen hem längs el Camino (pilgrimernas färdväg) uppkom. Linné tör ha missuppfattat att det var Medelhavs-arten som pilgrimerna bar. Vid kusten utanför denna vallfartsort (därifrån musslorna hämtades) finns blott *P. maximus*] separeras den genom sina flera (ca 7) längsribbor på var och en av skalens radiära åsar, mot ca 4 hos *P. jacobaeus*, vilken även påträffas vid t.ex. Azorena & Marockos kust, (men blott har skördbara populationer i N. Adriatiska Havet). ('Arterna' kan någotsånär säkert åtskiljas blott på det kupade högerskalet och enär de obehindrat vid lek får fertil avkomma, så är Medelhavs-populationen en geografisk underart, *P. maximus jacobaeus*).

[*Pecten maximus*](#)

Pseudamussium Mørch, 1853 [n. cons. Op. 714, ICZN] (2 sp.)

Syn.: *Chlamys* Röding, 1798 (p.p.)

Syn.: *Peplum* Bucquoy, Dautzenberg & Dollfus, 1889

[Gr. *pseudes* = falsk, felaktig + Gen. *Amusium* < Gr. *amouisia* = oharmonisk / (se ovan) / Gr. *peplos* = klänning, kappa]

Båda skalerna välvda. Skalöron nästan liklånga. Skulpturen består antingen av ett fåtal mycket grova radiära åsar samt finare striae eller av ett antal ganska grova och relativt tätt sittande radiära åsar, som är grupperade så att ett litet glapp mellan grupper av åsar.

peplutrae (Linnaeus, 1771) {pseudamóssiom peslótre}

Syn.: *septemradiatum* (O.F. Müller, 1776) [n. cons. d:o]

Syn.: *clavatum* (Poli, 1795)

[L. *pes* = fot + L. *lutra* = utter / L. *septem* = sju + L. *-radiatus* = -strålig / L. *clavatus* = klubbformad]

D:30–300, F:brunrödaktig med ljusare inslag, Ø:5.5, MB, Öres.-Bohus.-Nord. Med 3–10 breda radiära, ej taggförsedda ribbor på varje skal. *P. sulcatum* (O.F. Müller, 1776) är vår andra art av släktet. Den lever på hårda eller grusiga bottenar, gärna korallrevsmiljö nedom ca 6 meter i våra hav & saknar de breda radiära ribbor som vår mjukbottenlevande art har. I stället har den en skulptur av ett 40-tal radiära nära angränsande åsar, vilka dock plägar vara arrangerade i smågrupper med ett litet men tydligt avstånd mellan varje slik grupp.

[*Pseudamussium peplutrae*](#)

Karnekampia sulcata = *Pseudamussium sulcatum*

Similipecten Winckworth, 1932 (1 sp.)

Syn.: *Hyalopecten* Auctt., non Verrill, 1897

Syn.: *Delectopecten* Stewart, 1930 (p.p.)

Syn.: *Chlamys* Röding, 1798 (p.p.)

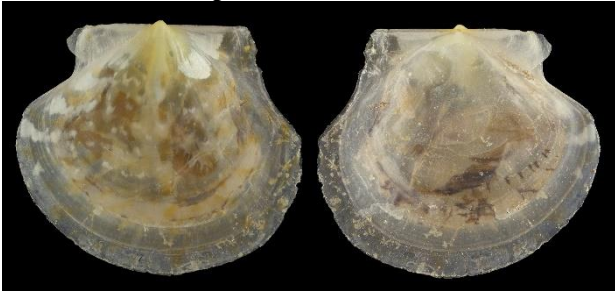
[L. *similis* = lika + gen. *Pecten* : (se ovan) / se ovan]

Båda skalen svagt konvexa. Skälöron ganska liklånga. Saknar radiärskulptur. Koncentriska linjer subtila.

similis (Laskey, 1811) {similipékten símilis}

[L. *similis* = lika, liknande (syftande på dess likhet med unga *Pecten maximus* (Linnaeus, 1758))]

D:36–2134, F: semihyalint gulvit med gula röda strimmor el. fläckar, L:1, SB-MB, Katt.-Bohus.-Nord. Dess mest utmärkande egenskap är att höger skalhalva (den undre) är mycket tydligt mindre än vänster skalhalva, vilket synst som bäst utmed den buktiga kanten.

Similipecten similis

Anomioidea Rafinesque, 1815 {anâmiâidéa} (2 gen., 3 sp.)

Med forminstabila ostronlika skal. Av 2 fam. finns i våra hav blott *Anomiidae* Rafinesque, 1815 (sadelostron). De har ett tunt, mot underlaget anliggande högerskal, försett med ett subumbonalt hål genom vilket en ofta förkalkad byssusplugg fäster musslan vid underlaget, samt ett ovanpå detta välvt, något kraftigare vänsterskal.

Heteranomia Winckworth, 1922 {heteranámia} (1 sp.)

Syn.: *Anomia* Linnaeus, 1758 (p.p.)

[Gr. *heteros* = annan, olika + gen. *Anomia* / Gr. *a* = icke, saknande + Gr. *nomos* = lag, regel]

Med tydlig umbo nära överskalets kant. Överskalets båda slutmuskelavtryck släta. Den med 3 slutmuskelavtryck i överskalet försedda (≤ 6 cm Ø) *Anomia ephippium* Linnaeus, 1758 [Gr. *epi* = på + Gr. *hippos* = häst; cf. svenska namnet sadelostron. N.B. ph blir ej här f, p.g.a. sammansättning från 2 ord] {ephippiom} är närmast utbredd vid SV Nordsjön.

Anomia ephippium

squamula (Linnaeus, 1758) {skvámola}

[L. *squama*, dim. *squamula* = fjäll, flass]

D:0–700, F:vit (stundom med skära nyanser), Ø:1.3, HB (inkl. stenar, krabb-, hummer & molluskskal), Öres.-Bohus.-Nord. Byssushål i underskalet ovalt & relativt litet. Överskalets båda slutmuskelavtryck helt angränsande men ej hopsmälta, bildande en snett avlång skosuleavtrycksliknande figur.

Heteranomia squamula

Pododesmus Philippi, 1837 {pådadésmos} (2 sp.)

Syn.: *Anomia* Linnaeus, 1758 (p.p.)

[Gr. *pous*, genit. *podos* = fot + Gr. *desmos* = kedja, band, bunt]

Umbo i regel otydlig & förskjutet från skalkanten. Överskalets båda (ev. hopsmälta) slutmuskelavtryck är strierade.

S.gen.: *Monia* J.E. Gray, 1850 {mânia}

[Ev. Gr. *monias* = solitär, ensamlevande / eller ev. *Mona* : ö mellan Britannia & Hibernia (Irland) (Tacitus' avser nuvarande Anglesey i NV Wales), vilken på den keltiska dialekten Welsh ännu benämns Ynys Mon, ehuru Caesar's Mona snarare delvis tycks beteckna Isle of Man, av romare kallad Eubonia – Eumonia förvrängt? – ty såväl Mon (Anglesey) som Man har nog namngivits efter Mannanee / Manninee, Irlands ursprungsfolk & även Durham-munken & -historikern Bede (Beda Venerabilis), 672/73–735, sammanblandade öarna) / eller möjligen blott ett stympat anagram på *Anomia*]

patelliformis (Linnaeus, 1761) {patellifármis}

[Gen. *Patella* < Gr. *patella* = kastrull, panna + L. *forma* = skepnad]

D:1–30, F:vitaktig (ofta överväxt), Ø:3.8, HB, Katt.-Bohus.Nord. Har ganska breda åsar på överskalet. Underskalets byssushål m.el.m. päronformat. Överskalets båda slutmuskelärr färade & avgränsade från varann. Svårskiljbar från *P. (Monia) squama* (Gmelin, 1791), som finns på djup ≥ 35 m i Kattegatt & utanför Bohuslän, vars överskal är nästan slätt (finstrierat); skalinsida i regel med grönaktig färgton och de båda färade slutmuskelavtrycken är helt hopsmälta.

[Monia patelliformis](#)

[Monia squama](#)

OSTREOIDA Férussac, 1822

{åstreåida} "Ostron" (1 gen., 1 sp.)

Skal uppbyggda av folierade kalcitlager, oregelbundna, formvariabla, m.el.m. olikskaliga, antingen med vänsterskal fastcementerat mot ett underlag el. friliggande på detta skal. Låskant tandlös hos aduler. Fot & byssus-körtel försvinner efter larvmetamorfos. Blott bakre adduktor finnes & ligger innanför den ej invaginerade mantellinjen. Mantelkant tentakulär; ej sammanväxt ventralt. Vanl. alternerande protandriska hermafrodit. Enda överfam.: Ostreioidea Rafinesque, 1815, i våra hav företrädd av en av dess 2 fam.: Ostreidae Rafinesque, 1815 [n. cons., Op. 356, ICZN], men såväl Ostreinae som Crassostreinae Torigoe, 1981 företräds numera, men Gryphaeidae Vyalov, 1936 saknas (finns i t.ex. Medelhavet & den stora Neopycnodonte Stenzel, 1971 zibrowii Wisshak, López Correa, Gofes, Salas, Taviani, Jacobsen & Freiwald, 2008 [Dr. Helmut Zibrowius, 1941–, tyskfödd hårbottenstaxonom i Marseille] finns under överhäng på 420–500 m djup vid Azorerna).

Ostrea Linnaeus, 1758 [n. cons. Op. 94, ICZN] (1 sp.)

edulis Linnaeus, 1758 [n. cons. Op. 356, ICZN] {åstrea edólis} [Gr. ostreon, L. ostrea = ostron / L. edulis = ätlig] D:0–10, F:vit (unga individ) gråeller brunaktig (äldre individ), Ø:15, MB-SB (trivs bäst i halvskyddade lägen längs stränder vettande åt SV, förutsatt att lämpliga underlag, såsom gamla ostronel. mytilidskal, finnes; utmed fastlandet el. ör av ≥100 m längd har i Sverige markägaren rätt t. ostronen ut till 200 m fr. land längs de kuststräcker där djuren finns; för att få skördas krävs ≥6 cm Ø), N Katt.-Bohus.-Nord. När ≈5 mm Ø efter 2 mån. & ≈20–25 mm efter 4–5 mån. Skal relativt runda m. m.el.m. vita slutmuskelärr. Arter av det långsmalare gen. Crassostrea Sacco, in Bellardi & Sacco, 1897 [n. cons. Op. 338, ICZN], i regel har purpurfärgade slutmuskelavtryck (purpur svart hos den ≤2.5 dm långa C. virginica (Gmelin, 1791) (saknar veck & åsar utmed skalkanten), men ljusare hos C. gigas (Syn: C. angulata (Lamarck, 1819)). Crassostrea-arter importeras & japanska jätteostronet C. gigas (Thunberg, 1793) (när 3 dm (exceptionellt 4 dm mellan 20–40 m djup) skallängd) har t.o.m. odlats utmed V Sverige, medan C. virginica sedan 1911 via odlingar påträffats så nära våra latituder som vid tyska Nordsjökusten & C. gigas har under varma höstar lekt där & konkurrerar nu med Mytilus t.ex. vid ön List. Aug. 2007 påträffades ≤6 cm långa exemplar av C. gigas på en utbordare vid TMBL, som suttit nedfälld sedan Okt. 2006 (& på bärens

undersida) & i inre Brofjorden fann en dam åtskilliga individer av samma storlek av arten på en sandig badstrand (liksom mer än dmlånga exemplar (slika påträffades även vid Skaftö) & de största av dem bedöms vara ≥4 år gamla). C. gigas växlar kön efter födotillgång. De köns mogna redan 2:a sommaren efter 'settlings' & vid god födotillgång är de ♀♀, medan de övergår i ♂:t stradium vid sämre näringsförhållanden. Lek sker vid >19° C, i våra hav vanl. under Juli & Aug. Pelagiskt larvstadium varar ca en månad & kräver ≥22°C. Salinitetskrav är 10–42 ‰, men optimalt är 23–36‰. Tillväxt sker i temp.:r mellan 4–35°C (börjar alltså tillväxa vid kallare temperaturer än vad vår inhemska art gör, vilket är en anledning t. dess snabba årstillväxt) & de kan klara vinter-temp.:r ner till -5°C. O. edulis anses nämligen äta blott vid temp.:r >ca 5° C. (Jämte dessa släkten odlas fr.a. i Australien Saccostrea Dollfus & Dautzenberg, 1920 commercialis (Iredale & Roughley, 1933) – 'Sydney rock oyster'; mera långsamt växande, mera uttorknings-tålig än Crassostrea, men ansedd som mera välsmaklig). (Naturvetande Stenkyrkakyrkoherden Carl Ulrik Ekström, 1781–1858, genomgår svensk ostrontäkt i sin 1845 utkomna "Praktisk afhandling öfver lämpligaste sättet att fiska sill, torsk, långa, makrill, hummer & ostron"; <http://www.landberga.se/praktiskafhandlingbok/>).

[Ostrea edulis](#)

[Crassostrea gigas](#)

HETERODONTA Neumayr, 1884

{heterådänta} (≈48 gen., ≈88 sp.)

[Gr. heteros = annorlunda, olik + Gr. odous, genit. odontos = tand] Med complexa, välutvecklade bladformiga gälar, vars filament växt samman till ett nätverk (s.k. eulamellibranchiata gälar). Båda adduktormuskulerna normalt välutvecklade. Fot oftast utan byssuskörtel hos aduler. Skal formvariabla, från små till mkt stora, uppbyggda av aragonit, men aldrig med pärlemor. Lås med 2–3 subumbonala s.k. kardinaltänder, vilka ledar mot motstående skals tandgluggar, samt 2–2 lateraltänder framför & / eller bakom kardinaltänderna. En, flera eller samtliga dessa tänder, oberoende av varandra kan dock vara

reducerade eller borta. Indelas nu i blott 2 ordo.

VENEROIDA H. & A. Adams, 1857

{veneråfda} (≈35 gen., ≈73 sp.)

[Gen. *Venus* : (se nedan)]

Skalhalvorna är spegelbilder av varandra. Både kardinal- & lateraltänder plägar finnas. Båda adduktormuskulerna är ca lika stora. Mantelkanter delvis ventralt sammanväxta, vanligen med sifoner. Oftast grävande former. Med 16 överfam.:er & 52 familjer. Av överfamiljer, saknas i våra hav de huvudsakl. tropiskt utbredda Chamoidea de Blainville, 1825 (klipp-ostron, bl.a. gen. *Chama* Linnaeus, 1758 [L. *chama* = (hjärt)mussla < Gr. *chaino* = gapa]), Tridacnoidea Lamarck, 1819 (mördarmusslor) samt de båda i färsk- & brackvattnemiljö hemmahörande Corbiculoidea J.E. Gray, 1847 & Dreissen-
oidea J.E. Gray, 1840. *Dreissena* van Beneden, 1835 [n. cons. Op. 351, ICZN] *polymorpha* (Pallas, 1771) – vandrar-musslan [beskrevs från Ural-flodens nedre lopp; fick senare släktnamn efter en belgisk läkare Dreysen] [n. cons. d:o] är dock t.ex. utbredd i sjösystem kommunicerande med Östersjön. En av dess släktingar *Mytilopsis* Conrad, 1858 *leucophaeta* Conrad, 1831 (Syn.: *M. cochleata* (Kickx, 1835)) (systertaxon till – undersläkte? *Congerina* Partsch, 1835 [L. *congero* = hopsamla, ackumulera, hopa / Gr. *kochlias*, *kochlos* = spiraliserat snäckskal]), invandrad från N Amerika, har bl.a. spritts utmed polska kusten & 2005 påträffades arten i profus förekomst vid ett kärnkraftverk Ö om Helsinki.

[Mytilopsis leucophaeata](#)

Lucinoidea Fleming, 1828 {lokinåidéa} (5 gen., ≈11 sp.)

Av 6 familjer finns 2, Lucinidae Fleming, 1828 (skal utan mantelbukt, med tänder, olikstora adduktorärr & externt ligament; blott subf. Myrteinae Chavan, 1969 finns här) & Thyasiridae Dall, 1901 (skal tunt, mkt välvt, utan mantelbukt el. tänder; blott nominatsubfam., men ännu en företräds i Norge) i våra hav.

Lucinoma Dall, 1901 {lokinåma} (1 sp.)

Syn.: *Lucina* Bruguière, 1798 (p.p.)

[Gen. *Lucina* < Rom. myt. Lucina : binamn på Eilithyia, barnsbördens gudinna, ibl. identifierad m. jaktgudinnan Artemis (Diana) + -oma : morbiditetsändelse (i e.g. sjukdomar), men här sannol. ej så, utan ordbildningen tycks utgå från L. lux, lucis = ljus > L. lucinus = ljusbringande, till vilken lagts bindebokstav -o och ändelse -ma, som betecknar verbhandlings kvarstående resultat i lat. grammatik]

borealis (Linnaeus, 1767) {båreális}

[L. borealis = nordlig]

D:5–100, F:det vita skalet syns under ett tunt ljusbrunt periostracum, Ø:4, SB-MB, Öres.-Bohus.Nord. Skal runt utan tydlig lunula. Främre slutmuskelärret uppseendeväckande långt, i beröring med mantellinjen blott i sin övre ända, ej längs halva dess längd som hos den i S Nordsjön på grova sandbottnar levande snarlika, ≤2 cm Ø *Loripes lucinalis* (de Lamarck, 1818) [L. lorum = (läder)rem + L. pes = fot]. En annan dubbelgångare i S Nordsjön & sydvart, tillhörig en närbesläktad fam. Ungulinidae är den ≤2.5 cm Ø *Diplodonta rotundata* (Montagu, 1803), kännetecknad av ett kortare & helt integrerat med den mantelbuktsavsaknande mantellinjen

främre slutmuskelärr. Dess svagt kantigt runda form erinrar eljest nog ännu mera om *Mysia undata* (Petricolidae).

[Lucinoma borealis](#)

Myrtea Turton, 1822 (1 sp.)

Syn.: *Lucina* Bruguière, 1798 (p.p.)

spinifera (Montagu, 1803) {myrtéa spinifera}

[Gr. myt. Myrtea : ett av kärleksgudinnans (Aphrodite) tillnamn / L. spina = tagg + L. fero = bära]

D:20–60, F:gräddfärgat tunt periostracum på ett gråvitt skal, Ø:2.6, MB, Katt.-Bohus.-Nord. Skalkanten ovan bakre läsåregionen är rak & krenelerad.

Thyasira de Lamarck, 1818, ex Leach MS {tyasíra} (5 sp.)

Syn.: *Axinus* J.S. & J. de C. Sowerby, 1821

[Trol. Gr. Thyatira : antik Mindre Asien-stad vid Lydiens & Mysiens gräns i nuvarande Turkiet, numera blott ruiner < Thya : ortsnamn + tira = slott, citadell (sannol. stavningsmodifiering p.g.a. fjärlssläktet *Thyatira* Ochsenheimer, 1816) eller möjl.? Gr. thya = thyjad, menad, backantinna + Gr. siros = grop, fallgrop, grop för spannmålsförvaring, älskogssjuk kvinna i Dionysi följe (se etymol. under *Carcinus maenas*). Stavn.:a *Thiatira* Gray, 1847 & *Thiatyra* Leach in Sowerby, 1842 tyder dock på att 1:a tolkningen är troligast & är nog inspirerat av Leach's kollega T. Maurice. Leach besökte Paris-muséet 1815, varpå Lamarck blev "my kind-hearted and excellent friend" / Gr. axine = yxhuvud, stridsyx]

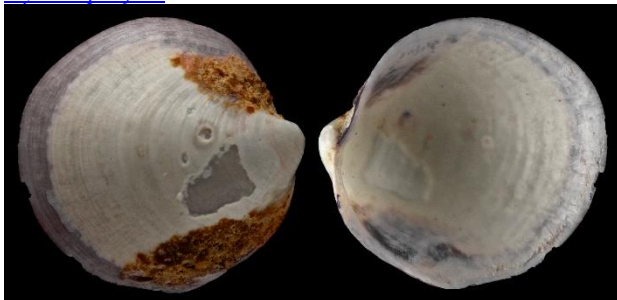
Kraftigt välvda, tunnskaliga, i förhållande till sin storlek djupt i sedimenten levande arter (upp till 14 gånger djupare än skaldiametern) med umbo uppåt, som delvis tör leva av bakterier odlade på gälarna med hjälp av såväl egen avföring som näring från särskilda näringstillförelgångar grävda av musslans fot i sulfideller metanrika skikt nedom den. Umbo framåtriktad. Ofta med 2–2 'plisseringar' (skalveck) innanför bakkanten. Den del av skalet som skjuter ut bakom det bakersta skalvecket om slikt finnes benämns aurikel. Låskant utan tänder el. med antydning till svaga lateraltänder. Den 4-kantigt rundade, ngt avlänga, nedom ≈35 m levande *Axinulus* Verrill & Bush, 1898 (*Axinulus*) *croulinensis* Jeffreys, 1847 [påträffades först vid Croulin Island bland Hebriderna] (≤2.5 mm Ø; högre än bred, jämnt oval skalform med umbo i mittlinjen & koncentrisk tillväxtlinjer) har skalveck svagt antydda i bakkanten men saknar tydlig aurikel. En lodrät tänkt linje från umbo mot skalens bukkant delar skalet i två delar med ungefär lika stor yta. Övr. recenta arter av Thyasiridae i våra hav saknar i regel tydliga skalveck samt är ganska små, likt den nedom ≈100 m (50–1350) levande, *Axinulus* (*Genaxius* Iredale, 1930)

eumyarius (M. Sars, 1870) (≤ 2.5 mm $\emptyset$), lätt igenkännbar via stora, tydliga, avlånga, droppformiga slutmuskelfästen, som syns tydligt även från skalets utsida, den av brunt järnoxidlager täckta, nedom ≈ 70 (30–2740) m levande *Medicula* Iredale, 1924 *ferruginosa* (Forbes, 1844) (Syn.: *Thyasira ferruginea* Winckworth, 1932) (≤ 4.5 mm $\emptyset$; ungefär lika hög som lång) & dess mindre (≤ 2 mm $\emptyset$), släkting, den nedom ≈ 30 m levande *Adontorhina similis* (Barry & McCormack, 2007) (Syn.: *Medicula pygmaea* : Auctt., non (Verrill & Bush, 1898)), som är tydligt längre än hög med umbo förskjuten till bakom mittlinjen. Från Bergenomr. & norrut längs Norges kust påträffas även *Leptaxinus* Verrill & Bush, 1898 *minutus* Verrill & Bush, 1898, som är lik den senare, men t. skilln. fr. *Medicula* & *Adontorhina* Berry, 1947–arter (*Adontorhina* kännetecknat av oregelbundna granuler på låsplattan) saknar den järnoxidlager utanpå skalet & har antydning till skalveck, vilket gör att skalets korta bakände snarare bildar en vinkel än är jämnt avrundad. Likaså är låskanten ngt förstärkt, så att lateraltänder antyds och ligamentet är internt längs större delen av sin längd. (I bl.a. *T. sarsii* & *T. flexuosa* påträffas en mkt omvandlad copepod: *Axinophilus thyasirae* Bresciani & Ockelmann, 1966).

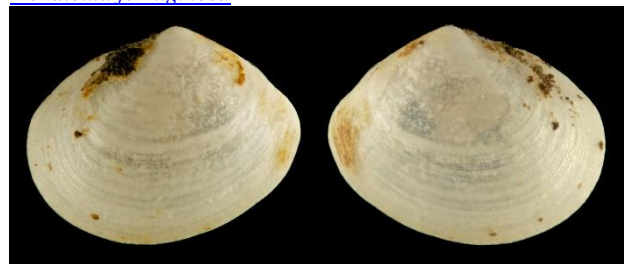
[*Myrtea spinifera*](#)

[*Axinulus croulinensis*](#)

[*Medicula ferruginosa*](#)

[*Adontorhina similis*](#)

flexuosa (Montagu, 1803) {fleksoåsa}

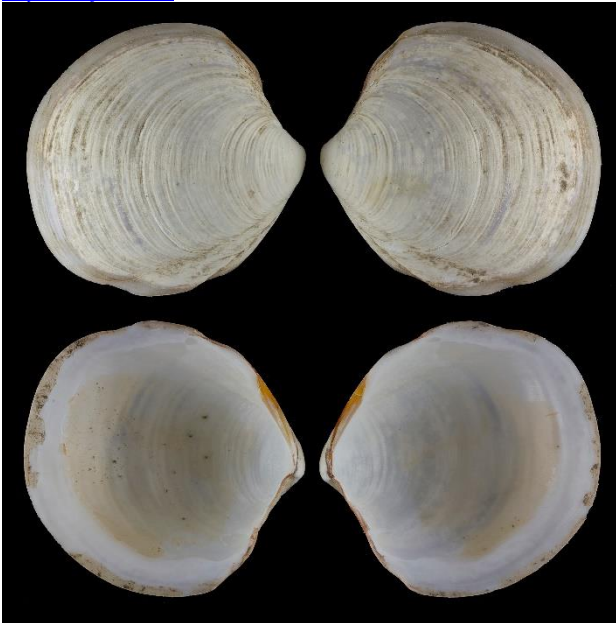
[L. *flexuosus* = full av krökningar]

D:20–100, F:vit, $\emptyset$:1.2, MB, Öres.-Bohus. Karakteristisk med dubbla skalveck bakre sidan från umbo mot bukskalkanten. Aurikelns längd (från umbo) är tydligt något kortare än halva skalhöjden. Prodissoconch 162–177 μ m. Förväxlingsbar fr.a. med unga ex. av den ≤ 2.35 cm långa (V Norge) el. ≤ 3.3 cm (USA), mellan ≈ 15 –200 m djup levande *T. (Thyasira) sarsii* (Philippi, 1845), som har dubbla skalveck, vilka dock är mindre tydliga, i synnerhet det bakre och den rundade bukkanten beskriver en dryg halvcirkel medan den omfattar en knapp halvcirkel hos *T. (Thyasira) flexuosa*. (snarlik *T. sarsii* är den från djupa hydrotermala källor beskrivna *T. southwardae* Oliver & Holmes, 2006). *T. sarsii*:s ligament är tydl. & längre än halva skallängden, medan det hos snarlika arter är något mera dolt & omfattar mindre än 45% av skalländen. *Axinophilus thyasirae* Bresciani & Ockelmann, 1966 (**Copepoda**, ovisst ordo & fam.), som blir ≈ 2 mm lång och är halvhyalint vitaktig med gulaktigt opaka ovarier, kan sitta anfästad vid främre slutmuskeln hos båda arterna. I Bohuslän kan även skal (blott H) av den eljest utanför Egersund & norrut utbredda, ≤ 1 cm $\emptyset$ *T. (Thyasira) gouldii* (Philippi, 1845) [Augustus Addison Gould, 1805–66, Bostonläkare & skalsamlare] påträffas. Den erinrar om *T. flexuosa* med sina två skalveck, men gångjärns-kanten är tjockare & starkare än hos släktingarna och den har en större (≥ 205 μ m) prodissoconch än dessa. Dess aurikel är nå-got längre än halva skalhöjden. Den ≤ 9 mm $\emptyset$, nedom ca 90 m i N Nordsjön utbredda *T. (Thyasira) polygona* (Jeffreys, 1864) har mkt djupa skalveck i bakänden samt kort aurikel med antydning till en tredje inskärning vid sidan av de båda skalvecks-inskärningarna – mellan aurikeln & umbo. Den något avlånga, nedom ≈ 75 m utmed Bohuslän levande *Thyasira obsoleta* (Verrill & Bush, 1898) [L. *obsoletus* = utsliten, förruttnad] (≤ 2.5 (4) mm $\emptyset$; något skev, genom att umbo är tydligt förskjuten från mittlinjen bakåt; ej längre än bred) har mycket

svaga dubbla skalveck med aurikel men utan särskilt tydliga inskränningar i skalens bakkant, men känns lätt igen genom den höga skalformen, där bukkanten är djupast i framänden så att en stor del av skalets yta ligger framför en lodrät tänkt linje från umbo mot skalets nederkant (jämför *Axinulus croulinensis* ovan). I N Nordsjön förekommer även den upp till 3.5 mm Ø *Thyasira succisa* (Jeffreys, 1876) [Lat. *sub*= under(b ersatt med mer eufonisk konsonant) + L. *cis* = hitsides], som är ännu skevare så att ca 2/3 av skalets yta ligger framför en tänkt linje från umbo mot skalets underkant; har kortare aurikel än *T. obsoleta*.

[*Thyasira flexuosa*](#)

[*Thyasira sarsii*](#)

[*Thyasira obsoleta*](#)

[*Thyasira gouldi*](#)

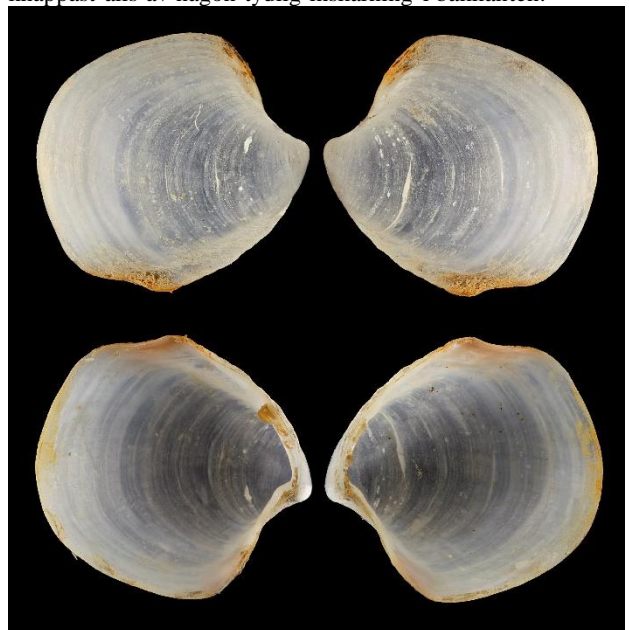
S.gen.: *Parathyasira* Iredale, 1930 {paratyasíra}
[L. *para*= parallell-, vid-sidan-av+ gen. *Thyasira*]

Har blott ett skalveck i bakkanten från umboregionen ned mot bukskalkanten, så aurikel saknas.

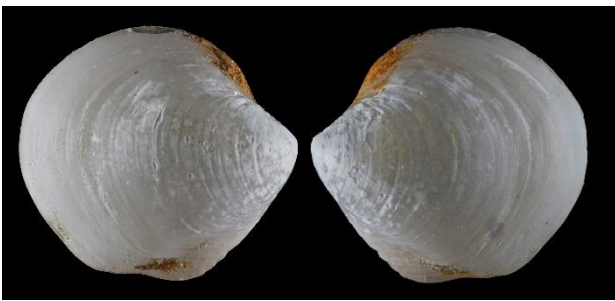
equalis (Verrill & Bush, 1898) {ekvális}

[L. *equalis* = lika, likadan]

D: (10) 15–2810, F:vit, Ø:≈0.6 (0.8), MB, Katt.-Bohus.Nord. Skal slätt, framkant ngt konkav närmast umbo, därpå ej tydl. mjukt konvex som hos *T. sarsii*, utan oftast snarare nästan rak utmed nästan ½ skalhöjds sträckning. Dessutom är skalet tydligt mera välvt än det hos *T. sarsii*. Skalkanten ngt tillspetsad i bakkanten just ovanför skal-vecket, ej mjukt rundad som hos *T. sarsii*. Den arktiskt utbredda, vid Bohusl. ⚔ : a *T. (Parathyasira) dunbari* Lubinsky, 1976 [Max J. *Dunbar*, 1914–95, kanadensisk skotsk-född oceanograf vid McGilluniversitetet] erinrar om stovväxta exemplar av *T. equalis*, men är i regel mera jämnt rundad i bakkanten. Den djupt levande (ca 100–1300 m.), ≤≈4 (10) mm Ø *T. (Parathyasira) granulosa* (Monterosato, 1875) har ock påträffats vid Norge mellan Vestfold & Nordland. Dess skal är fingranulerat (syns tydligast nära skalets kanter, men kan döljas av en tunn järnhydroxid-film), aningen polygonalt i omkrets & har ett tydligt posteriat skalveck, men liksom hos *T. equalis* manifesteras detta knappast alls av någon tydlig inskränning i bakkanten.

[*Thyasira equalis*](#)

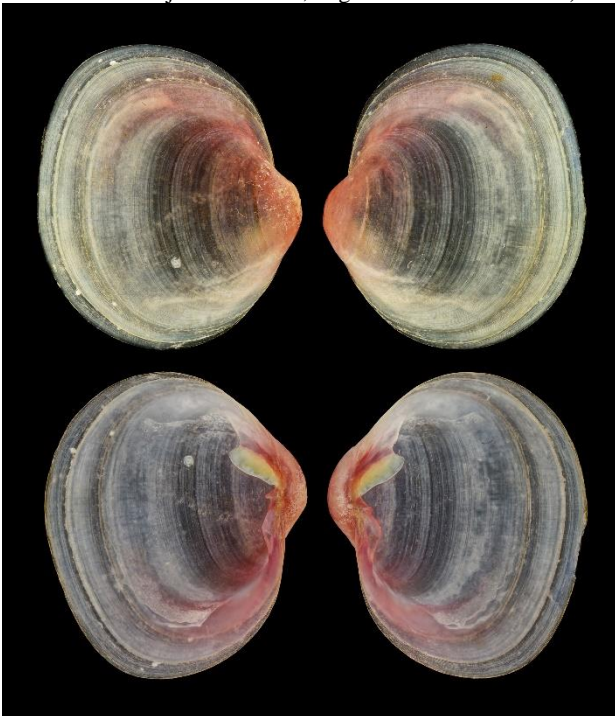

Thyasira dunbari

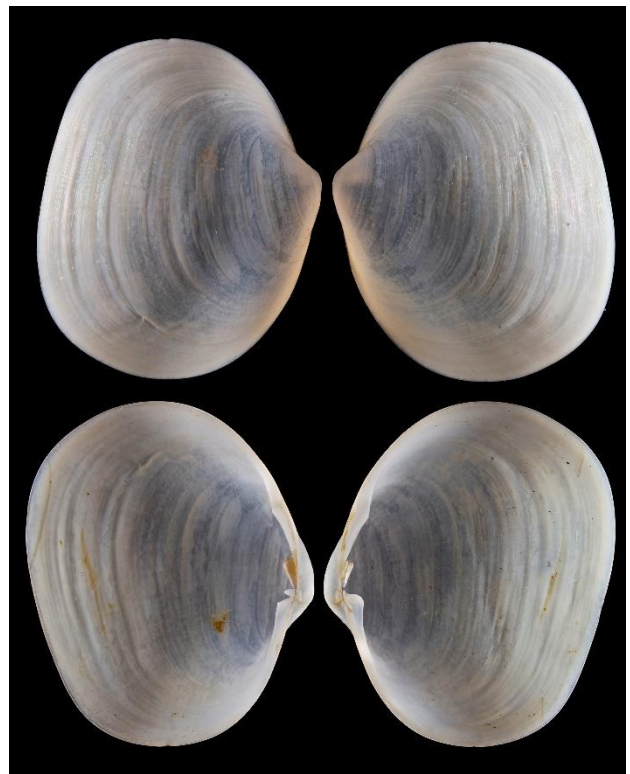
Galeommatoidea J.E. Gray, 1840 = Leptonoidea J.E. Gray, 1847 {galeåmmatåidéa} (≈8 gen., ≈14 sp.)

[Gen Galeomma < Gr. galee, gale = vesselel. kattartat djur + Gr. omma = öga / Gen. Lepton < Gr. leptos = tunn, slank, liten, svag < Gr. lepton = penningminimum, 'skärv']

Små till mkt små musslor m. internt ligament & ≤2 kardinaltänder / skalhalva; stundom med lateraltänder. Ofta associerade till andra organismer. Med 6 fam., varav i våra hav Lasaeidae J.E. Gray, 1842 företräds littoralt av den i tomma Balanid-skål, Lichina-tufsar, etc. boende, likstora Lasaea adansoni (Gmelin, 1791) [Ev. Gr. las = sten / Michel Adanson, 1727–1806, fransk naturhistoriker, aktiv med Afrikas (fr.a. Senegals) flora & fauna, även känd som den som införde familjenivån i systematiken] (Syn.: L. rubra (Montagu, 1803)) vid t.ex. V Jylland & V Norge (ertappad för >100 år sedan äv. levande i Bohusl.). Kelliidae Forbes & Hanley, 1850 företrädd av den gärna hålrumboende (tomma musselskal, etc.) i sandblandad sublittoral mjukbotten, ≤9.5 mm stora Kellia Turton, 1822 [Turtons vän, the Rev. Matthias Joseph O'Kelly, 17??-1868, Dublin] suborbicularis (Montagu, 1803) en vivipar art, som har breda ovala – nästan cirkelrunda mkt konkava skal, vars skulptur består av blott koncentriska linjer. Av Leptonidae J.E. Gray, 1847 finns vid Skandinav. blott den med tillplattade nästan 4-kantiga, undantagsvis > cm-stora skal försedda, Lepton squamosum (Montagu, 1803) [Gr. leptos = tunn], som lever i gångar av Upogebia samt även den ≤3 mm stora Hemilepton nitidum (Turton, 1822), levande i grus& stenblandad sand nedom ≈15 m & har en rundad snarare än fyrkantig form. Dess skalskulptur består av koncentriska linjer (inga åsar) samt några mikroskopiska gropar nära skalbucklan. Nedan presenteras företrädare för Montacutidae Clark, 1855 (små, oftast bräckliga, likstora och oliksidiga skalhalvor, vars diffusa mantellinje saknar bukt; ungefär likstora muskelärr).

Lasaea adansoni familj Lasaeidae

Kellia suborbicularis

Lepton squamosum

Hemilepton nitidum

Mysella Angas, 1877 (3 sp.)

Syn.: Montacuta Turton, 1822 (p.p.)

[Gr. mys = mus; muskel + L. -ella : dim.suffix / se nedan]

bidentata (Montagu, 1803) {mysélla bidentáta}

[L. bis = två, dubbel + L. dentatus = tandad]

D: 0–300, F: beige; ofta rostöverlagrad, Ø: 0.32, MB-SB (då & då associerad med grävande arter i deras hålor, e.g. Amphiura), S Öster.-Bohus.-Nord. Vivipar. Växer sakta & kan nå en ålder av ≈7 år. Förväxl.-bar med den djupare än ca 120 m levande M. tumidula (Jeffreys, 1866), som kan särskiljas via sina periostracala purpurstrimor, & en obeskriven art associerad med Pista, som Ockelmann ämnat beskriva. Den ev. m. Panthalis associerade Montacuta (Montacuta) voeringi Friele, 1877 [Vøringen : det fartyg som somrarna 1876–78 nyttjades t. 'Norske Nordhavs-expeditionen' i Norska Havet under ledn. av meteorologen Henrik Mohn, 1835–1916 & zoologen G.O. Sars], av vilken hittills blott skal är kända i Bohus., liknar likaså en stor (≤8 mm), tjockskalig M. bidentata, men m. väldigt tjocka svarta avlagringar på sig. En nordligt utbredd släkting, Altenaeum Spaink, 1972 dawsoni (Jeffreys, 1864) [Dr. Carolus Octavius van Regteren Altena, 1907–76, holl. entomolog, paleontolog & malakolog; intendent v. Rijksmus. Nat. Hist., Leiden / Mr. Robert Dawson, 18??-1???, från Aberdeen-omr., en

"nitisk och intelligent skalsamlare" fann först denna art], påträffad närmast i Oslofj., är mer 3-kantig i formen & när ≤1.4 mm storlek.

Mysella tumidula = *Kurtiella tumidula*

Mysella bidentrata = *Kurtiella bidentrata*

Montacuta Turton, 1822 {måntakóta} (4–5 sp.)
[George Montagu, 1753–1815, Eng. betydande amatörnaturhistoriker från Wiltshire. Han tog som seden var f. en 3:e son i en familj värvning 1770, gifte sig efter ett par år, men regementet överflyttades 1775 t. de upproriska transatlantiska kolonierna, där

truppen framgångsrikt tjänstgjorde några år. Montagu var nu kapten, blev efter hemkomsten efterhand befordrad till LieutenantColonel vid Wiltshire-milisen 1791, en rang han behöll t. 1799, då han fråntogs sina grader sedan han ställts inför krigsrätt för förmenta 'fruntimmersaffärer' (hade tröttnat på frun & hennes societetslivskrav, vänsterprasslat under en följd av år & slutligen funnit en ny livsledsagarinna (se Dorville) utan att vilja skilja sig det senare måhända delvis av religiösa motiv). Detta innebar att han på heltid nu kunde ägna sig åt naturstudier, som han alltmer kommit att intressera sig för redan under kriget i Amerika, ehuru han haft ornitologiskt intresse sedan barnsben. Han publicerade många artiklar om marint liv vid S Devon-kusten, en fågelbok & 'Testacea Britannica' 1803–08 (inkluderande foraminiferer, vilka M. ansåg vara små mollusker). Stelkramp, via en rostig spik, som han av misstag trampade på, blev hans öde. Mollusksamlingen köptes av Brit. Museum]

S.gen. *Tellimya* Brown, 1827 {tellimýa}
Syn.: *Decipula* Friele, 1876, ex Jeffreys MS
[Gen. *Tellina* + gen. *Mya* : (se dessa) / L. *decipio* = bedraga + L. -
ula : dimin.suffix]

ferruginosa (Montagu, 1808) {ferroginása}
[L. *ferruginus* = rostig + L. -osus = -full, -försedd]
D: 10–150, F: gråvit; oftast med rostavlagringar, Ø: 1, MBSB (ibl. på *Echinocardium cordatum*-taggar), Öres.-Bohus.Nord. Ca dubbelt längre än bred. Ryggkant nästan rak, parallell med bukkant. Umbo förskjuten åt skalens bakkant. Den djupare (50–700 m) levande *M. (Tellimya) tenella* Lovén, 1846 – associerad m. *Brissopsis* är snarlik, men dess jämnt rundade ryggkant är ej parallell m. bukkanten. Ännu en art, *M. (Montacuta) substriata* (Montagu, 1808) associerad med *Spatangus* & *Echinocardium flavescens* på grova sandbottenar, kan med sin rombiskt rundade form ej förväxlas med övriga. Den i våra vatten rara, ≤5 mm långa *Leptosynapta*-associerade *Devonia perrieri* (Malard, 1904) [Devon: eng. county / (se *Perrierella*)] känns igen på att umbo är förskjuten mot skalets ena, till synes tvärt avhuggna, kortände & att låständer helt saknas. Ev. kan även den på spongiar (*Geodiidae*) klängande *Mancikellia* Dall, 1899 *pumila* (S. Wood, 1850) [L. *manicus* = lemlästad, stympad + Gen. *Kellia* / L. *pumilus* = diminutiv], som närmast hittats vid SV Norge, förväntas vid Bohusl. Den med *Phascalion strombi* associerade *M. (Tellimya) phascalionis* (Dautzenberg & Fischer, 1925), (som Schander anser sig ha funnit gamla? skal av i Gullmarn), erinrar om *M. ferruginosa*, men har ett kantigare (ej så ovalt) utseende med sin raka till svagt konkava buksida och med umbo nästan centralt placerad på dorsalsidan.

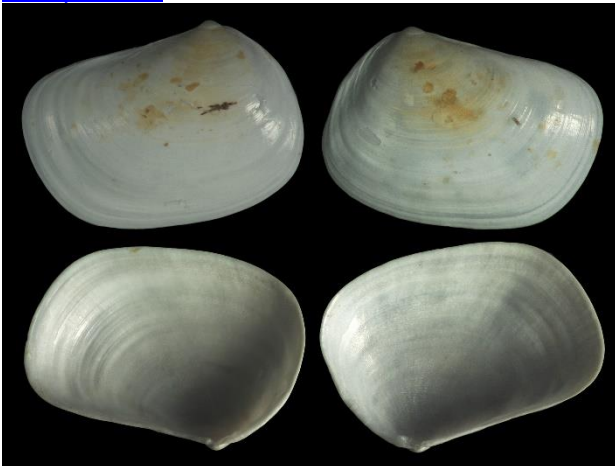
Montacuta substriata

[Montacuta voeringi = Tellimya voeringi](#)

[Tellimya tenella](#)

[Devonia perrieri](#)

Cyamioidea Philippi, 1845 {kyamiäidéa} (1 gen., 1 sp.)

[Gen. Cyamium < Gr. kyamos = böna, småsten]

Små musslor, mest utbredda utmed S hemisfären. Av 5 fam. påträffas blott en art av Neoleptonidae Thiele, 1934 i Skandinavien (europeiska arter mkt små (<2mm) & spröda med ca lika höga som långa, svagt eller tydligt oliksidiga, skalhalvor).

Epilepton Dall, 1899 {epilépton} (1 gen., 1 sp.)

[Gr. epi = på, (in)mot + Gen. Lepton < Gr. leptos = liten, tunn, svag]

clarkiae (Clark, 1852) {klárkie}

[Uppkallad efter hustrun t. anatomen, malakologen & skalsamlaren the Rev. William Clark of Bath, 1788–1869; (Jeffreys köpte den storslagna samlingen 1840)]

D: sublittoralt, F: vit blekgul med tunt periostracum, Ø: 0.16, SB-MB, Bohus. Bräckliga oliksidiga skalhalvor med skulptur bestående av många koncentriska och färre radiära fina linjer. Varje skalhalva med en kardinaltand & 1+1 lateraltand. Är associerad m. sipunculoiden Phascolion strombi.

[Epilepton clarkiae](#)

Astartoidea d'Orbigny, 1844

= Crassatelloidea Férussac, 1822

{astartäidéa} (1 gen., ≥5 sp.)

[Gen. Astarte : (se nedan) / Gen. Crassatella < L. crassus = tjock + ? Gr. ateles = ofullständig, värdelös]

Med 3 fam., varav i våra hav Astartidae d'Orbigny, 1844 (skal tjocka, likstora, oliksidiga, utan mantelbukt; muskelärr ≈ likstora; skulptur av koncentriska åsar el. linjer; periostracum tjockt).

Astarte J.S & J. de C. Sowerby, 1816 {astárte} (≥5 sp.)

Syn.: Tridonta Schumacher, 1817 (p.p.)

[Fenicisk myt. Astarte, Asthara, Atergatis, Melecheth: månens, fertilitetens & sexualitetens gudinna; sändes (i hellensk utsago) med sina systrar av fadern Uranos att kväsa den upproriske sonen Kronos, men i stället blev Pothos (begäret), Eros (kärleken) & 7 andra döttrar resultatet; anses emanera från sumerernas / Uruk's (ursprung Aratta?) frimodiga kärleks- & krigsgudinna Inanna (dotter till månguden Nanna (= Sin) med hustru Ningal), som olik sin äldre syster Ereshkigal (gudinna i Kur underjorden) 'raggade' unga gossar till sin sexualitets tillfredsställelse; hon har blivit känd för litteraturens första underjordsfärd, där hon i var & en av de allt trängre 7 portar hon tvangs passera måste avkläda sig än mer av utrustning & sina 14 *me* (gudaförmågor – lurade en gång 94 *me* av deras väktare Enki (farfadern Enlil's bror), efter att ha supit honom full), så när hon naken träffar sin hatfulla syster, dödas hon & liket upphängs på en väggkrok; hennes tjänare Ninshubur vädjar efter 7 dagar till 3 gudar om hjälp att rädda henne; blott Enki, (djuphavets, spermans & vishetens gud; Nammu – urhavet – är hans mor) ingriper & sänder två varelsor som han skapat av jord från sina naglar att bistå henne med livgivande mat & dryck; för utträde måste hon utse en Kur-ersättare för sig; maken, herdeguden Dumuzi & hans syster Geshtinanna blir de som var sitt halvår framledes blir Kurbor, ty hon fann att maken föga sört hennes bortavaro]

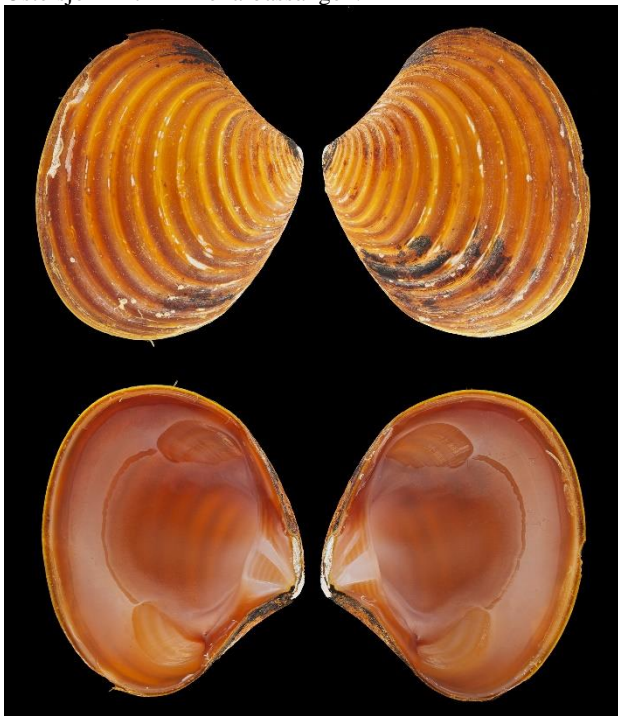
[L. tri < Gr. treis = 3 + Gr. odontos, genit. odontos = tand]

Tjockskaliga med (ofta mörkt) brunaktigt periostracum och koncentrisk skulptur i form av m.el.m. kraftiga åsar eller linjer. Släktets arter anses ha direktutvecklande larver.

sulcata (Da Costa, 1778) {solkáta}

[L. *sulcatus* = refflad, fårad]

D: $\approx 8\text{--}40$, F: (se nedan), Ø: 3.1, SB, Katt.-Bohus.-Nord. Umbo sitter $\approx 1/3$ in på skalet från framkanten. Längs skalens ytterkants insida finns ofta en svag krenelering. Påträffas på relativt grunt vatten & har mörkbruna skal som på insidan är svagt rödaktiga. Djupare (nedom ≈ 60 m) finns en allmän förväxlingsart med gulbrunt skal & vit insida, som hittills enl. Warén & Schander (verbalt) synes vara obeskuren, trots dess vidare utbredning (Grönland Kanarieöarna jämfört med V Norge Medelhavet för *A. sulcata*). *A. (Astarte) elliptica* (Brown, 1827), som blir ≈ 3 cm lång & saknas i Koster-rännans norra del (men finns vid Väderöarna & i Oslofjorden), erinrar mycket om *A. (Astarte) sulcata*, men är något mera långsträckt oval, umbo sitter strax framför mitten & insidan av ytterkanten på det något tunnare skalet är alltid slät. *A. sulcata* penetrerar SV Östersjön in till Arkona-bassängen.

[Astarte sulcata](#)

[Astarte elliptica](#)

S.gen.: *Nicania* Leach, 1819 {nikánia}

[Gr. *nike* = seger el. Gr. *neikos* = tävlan + Eng. *-an* = -tillhörig el. kanske från *Nicania* i provinsen Catania på Sicilien?]

montagui (Dillwyn, 1817) {mántágoi}

[G. *Montagu*: (se *Montacuta* ovan)]

D: 2–100, F: rostbrun, Ø: 1.3, SB, S Öster.-Bohus.-Nord. Skalinnekant slät. Skulptur av 40–45 koncentriska åsar. I SV Östersjön, Öresund & S Katt. finns även en ≤ 5 cm långa art, som traditionellt kallats *A. (Tridonta) borealis* (Schumacher, 1817), som har nästan cirkelrunda skal m. skulptur av linjer snarare än åsar. Den senare artens yttre ligament sticker upp utanför skalkanten, vilket ej är fallet hos övr. arter. Dessutom är dess skalkant slät, ej krenelerad som hos t.ex. adulter av *A. sulcata*. Høpner Petersen 2001 studerade dock bl.a. en del av släktets arter i S Öster. & Katt. och kom fram till att det material, som här kallats *A. borealis* ej alls är denna nordliga art, utan består av 6 arter, vilka han nybeskriver under namnen: *A. bornholmi* (med matt oljeaktigt periostracum, ellipsoid skalform och umbo framför mittlinjen finns runt Bornholm mellan $\approx 40\text{--}93$ m.), *A. silki* (med glänsande periostracum, ovalt skal med umbo bakom mittlin-jen finns runt Bornholm mellan $\approx 30\text{--}93$ m.) samt *A. falsteri* (med silkeaktigt periostracum, avlång *Nucula*-lik skalform & umbo framför mittlinjen – finns mellan Femern & Bornholm mellan $\approx 20\text{--}70$ m.) alla dessa arter med nästan slätt skal och små muskelärr samt tre arter med koncentrisk linjeskalskulptur & ligamentet ovanför umbo, nämligen *A. fjordi* (med glänsande periostracum, fina skalskulpturlinjer och små slutmuskelärr utbredd i Isefjorden & S Katt.), *A. belti* (med tjockt matt periostracum, grova skalskulpturlinjer & stora slutmuskelärr förekommer i Stora & Lilla Bält & Katt.), *A. nordi* (med tjockt matt periostracum, fina skalskulpturlinjer & stora slutmuskelärr utbredd i Nordsjön, 34 m.). Vid sidan av dessa arter nybeskriver han ytterligare 2 nya från detta område, vars skalskulptur består av tydliga costae. De har ett ligament som döljs av umbo & anses tidigare ha förväxlats med *A. sulcata*, *A. elliptica* & *A. montagui*, nämligen *A. anholti* (lik *A. elliptica* med stora slutmuskelärr men skalformen är ej ellipsoid utan triangulärt oval förekommer från Darsser Ort i S Östersjön till N Katt.), *A. klinti* (med nötlik skalform och med små slutmuskelärr förekommer mellan Femern & Bornholm). Huruvida dessa 8 blott från skalstudier utskilda nominella arter kommer att visa sig vara goda, får framtida studier med andra angreppsvinklar avgöra. Likaså är det oklart om vissa av de 'arter' som förekommer i Kattegatt eller Nordsjön även når Skagerrak, vilket ej ingick i hans studieområde.

[Astarte montagui](#)

[*Astarte borealis*](#)

[*Astarte n. sp.*](#)

Cardioidea Lamarck, 1809

{kardiäidéa} "Hjärtmusslor" (≈4 gen., ≈10 sp.)

Med 3 fam., varav *Cardiidae* (starkt välvda likstora skal utan mantelbukt, med radiärskulptur av kraftiga, ofta taggiga el. 'fjälliga' åsar; med lateraltänder & 2 kardinaltänder / skal) i våra hav.

Acanthocardia J.E. Gray, 1851 {akantåkårdia} (2 sp.)

Syn.: *Cardium* Linnaeus, 1758 (p.p.)

[Gr. *akantha* = tagg, torn + Gr. *kardia* = hjärta]

Med taggar längs mitten av alla radiära åsar. N.B. taggarna nöts med tiden bort, så efterhand syns ev. blott rester av dem som en mittlinje på åsarna. Skalinsidan har radiära rännor som löper nästan in mot umbo.

echinata (Linnaeus, 1758) {ekináta}

[L. *echinatus* = taggig]

D: 20–200, F: skal vitt brungult; fot rödaktig, Ø: 7.5, SB, Öres.-Bohus.-Nord. Har 19–21 framträdande taggförsedda radiala åsar. (Ockelmann har i sen tid även funnit larver av *A. aculeata* (Linnaeus, 1758) i Öres. *A. aculeata* har olikstora kardinaltänder i adultens vänsterskal, *A. echinata* likstora).

[*Acanthocardia echinata*](#)

Parvicardium Monterosato, 1884 (5) {parvikårdiom}

[L. *parvus* = liten, obetydlig + gen. *Cardium*]

Arter förhållandevis småväxta. Högerskal med 1 bakre lateraltand. Radiära åsar ofta försedda med tvärställda kalk- 'fjäll', stundom även med taggar på sidonära åsar.

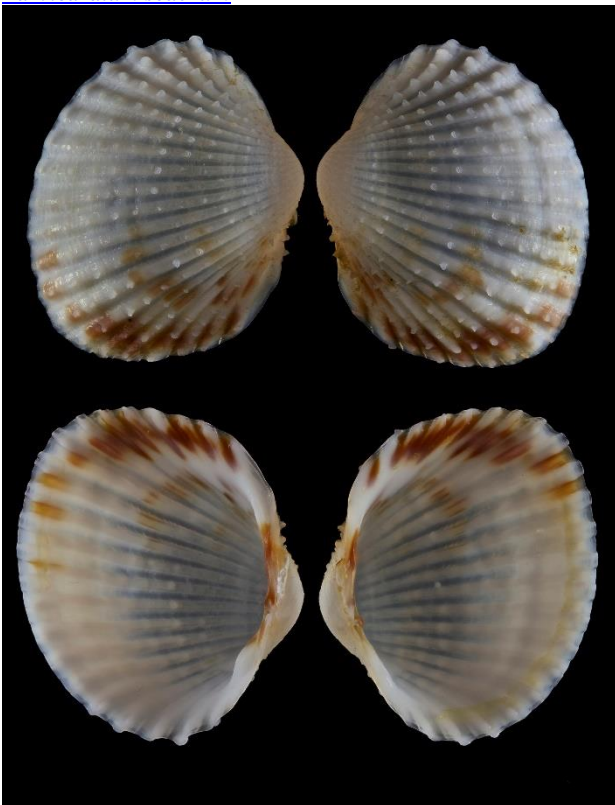
cf. ***scabrum*** (Philippi, 1844) {skåbrom}

Syn.?: *nodosum* (Turton, 1822), ?*non* (Montagu, 1803)

[L. *scarvus*, fem. *scabra* = ojämn, skrovlig / L. *nodosus* = knottrig] D: 2–30, F: blekbrunt periostracum som ej skyler det vita skalet, Ø: 1.3, SB, Katt.-Bohus.-Nord. Enligt Ockelmann (verbalt) finns indikationer som tyder på att populationen vid SV Skandinavien kan vara så isolerad från den V-europeiska *P. scabrum* att den ev. utgör en endemisk art. Till skilln. fr. *P. pinnulatum* & *P. minimum*, som saknar mörkt pigment kring djursifonerna, så finns sådant hos *P. cf. scabrum*. De ≈25 skalribborna är tätt besatta av fjällliknande tvärlistor. Skalinsidans radiärrännor är korta & sträcker sig vanligen ej långt innanför mantellinjen. Skalens identifieringskaraktärer erinrar om de hos den ≤5 mm Ø *P. exiguum* (Gmelin, 1791) [L. *exiguum* = bagatell, småsak], som har en skevare skalform, är rödbrunaktig & utrustad med taggar på åtm. de 2–3 bakre ribborna & finns på marin sandig småstenig botten mellan 2–15 m, medan *P. cf. scabrum* förekommer på något finare – ibland slamblandad sandbotten i saliniteter mellan 28–34 ‰.

Parvicardium scabrum

Parvicardium exiguum

pinnulatum (Conrad, 1831) {pinnulatom}
 Syn.: *ovale* (G.B. Sowerby II, 1840)
 Syn.: *fasciatum* (Montagu, 1808), non (Gmelin, 1791)
 [L. *pinnula* = liten plym el. fena / franska *oval, ovale* = oval, elliptisk / L. *fasciatus* = buntad, knippad, hopbunden]
 D: 2–100, F: ljst gulvit, Ø: 1.3, SB, Öres.-Bohus.-Nord. Av ≈25 skalåsar är de bakre försedda med små taggar. Intercostalfårorna (mellan åsarna) är mycket smala (jämfört med t.ex. *P. scabrum*). Den europeiska arten identifierades nyligen m. den av Conrad beskrivna nordamerikanska. Vår enda art av släktet vars skalinsidan har radiära rännor som löper nästan in mot umbo. Kan, jämte den föregående, även förväxlas med den ≤1 cm Ø stora, nedom ≈40 m utbredda *P. minimum* (Philippi, 1836), vars ≈30 åsar dock sitter tätare &

är var & en försedda med fjäll-rika tvärlister. Mellan åsarna finns äv. ett tydligt koncentriskt mönster av tvärställda kort rännformade gropar. Denna art bör egentligen flyttas t. ett nytt (obeskrivet) släkte enl. Warén (verbalt). En annan, nästan hyalint tunnskalig art med tydligt skev skalform, den ≤8 mm Ø *P. hauniense* (Höpner Petersen & Russell, 1971), har blott en främre lateraltand i högerskalet – (vilket är ett av skälen till att den blivit typart för såväl *Cerastobysum* Höpner Petersen & Russel, 1973 som *Balticardium* Lambiotte, 1979) – medan övriga arter har 2 dylika. Arten är hittills känd fr. brackvattenvegetation (5–12 ‰ S) fr. Skälderviken-Öster-Bottenviken. Småexemplar av *Cerastoderma glaucum* är snarlika, men mera rektangulära, ej så trekantiga som *P. hauniense*.

Parvicardium pinnulatum

Parvicardium minimum

[*Parvicardium hauniense*](#)

Cerastoderma Poli, 1795 (2 sp.)

Syn.: *Cardium* : Auctt., non Linnaeus, 1758

[Gr. *keraster* = behornad + Gr. *derma* = hud, skinn, läder]

Högerskal med 2 bakre lateraltänder. Inga taggar längs mitten av de radiära åsarna på skalen.

edule (Linnaeus, 1758) {kerastådérma édole}

[L. *edulis* = ätlig]

D:0–10, F:smutsvit blekgul el. ljusbrun, Ø:5, SB-MB, Kieler Bucht & Öres.-Bohus.-Nord. Skal föga skevt. Skalinsidans radiärrännor är korta och sträcker sig ej långt innanför mantellinjen. En tvärlinje som tangerar ligamentets bakre hörn hos sammansittande skalhalvor berör ej skalet i någon annan punkt hos typiska exemplar. Anses äta blott vid temperaturer över $\pm 3^{\circ}$ C. Påträffas i saliteter mellan 15–34‰.

[*Cerastoderma edule*](#)

glaucum (Poiret, 1789) {glåvkom}

Syn.: *lamarcki* Reeve, 1844

[Gr. *glaucos* = silveraktig, blågrön, grå / Se *Cyanea lamarcki*]

D:0–10, F:(lik *C. edule*), Ø:5, SB-MB, S Bottenviken-Bohus.-Nord. Med kortare externt ligament (låsband) & mera välvda skal än *C. edule*. En tvärlinje som tangerar ligamentets bakre hörn hos sammansittande skalhalvor kan förväntas tangera vardera skalhalvan. Skalform skevare än hos *C. edule*. Skalinsidan har radiära rännor som löper nästan in mot umbo. Mariani, Ketmayer & de Matthaeis 2002 visade att genetisk identitet mellan en baltisk population och flera mediterrana i medeltal är 0.93, varför de slöt att populationerna är så lika att ingen underartsseparation är nödvändig mellan dem. Nikula & Väinölä 2003 studerade artens phylogeografi och fann 3 subpopulationer, en Ponto-Kaspisk, en Östmediterran & en Västmediterran – Atlantisk vid sekvensering av mitokondriella COI-gener. Salinitet: 4–100‰.

[*Cerastoderma glaucum*](#)

Laevicardium Swainson, 1840 {lävikårdiom} (1 sp.)
[L. *laevis* = mjuk, len + gen. *Cardium*]
Slätskalig.

crassum (Gmelin, 1791) {kråssom}
Syn.: *norvegicum* (Spengler, 1791)
[L. *crassus* = tjock, tung / L. *norvegicum* = norsk]
D: 15–40, F: periostracum gröngult brunt med ibland röda eller bruna fläckar, Ø: 7.6, SB, Katt.-Bohus.-Nord.

[*Laevicardium crassum*](#)

Mactroidea Lamarck, 1809 {makträidéa} (2–3 gen., 3–4 sp.)

[Gen. *Mactra* < Gr. *maktra* = baktråg]

Med 4 fam., varav *Mactridae* Lamarck, 1809, subfam. *Mactrinae* (likstora, m.el.m. liksidiga skal med mantelbukt, ett par tydliga lateraltänder (2 parallella par i högerskalet) & 2(-3) kardinaltänder; 2 dylika i vänsterskalet vinkelställda) i våra hav. Av subfam. *Lutrariae* H. & A. Adams, 1856 finnes subfossila (& sannolikt enstaka färskas) skal vid Bohusl. av den ≤ 13 cm långa *Lutraria lutraria* (Linnaeus, 1758), vilken är ungefär dubbelt så lång som bred, och skiljer sig från *Mactrinae* genom att skalen är tydl. oliksidiga, d.v.s. umbo är ej belägen vid skalets mitt. Denna art, som erinrar om *Mya arenaria*, karakteriseras av att mantelbuktens nedre del ej sammanflyter med nedanförliggande mantellinje.

[*Lutraria lutraria*](#)

Spisula J.E. Gray, 1837 {spísola} (2 sp.)

[L. *spissus* = tjock, fet (d.v.s. skalet) + L. *-ula* : dim.suffix]

Lateraltänder (1 främre + 1 bakre i vänster skal & dubbla såväl främre som bakre i högerskalet) delvis svagt sågtandade till skilln. fr. den i våra hav rara ≤ 5 cm långa *Mactra* Linnaeus, 1767 [n. cons. Op. 94 ICZN] *stultorum* (Linnaeus, 1758) [Gr. *maktra* = baktråg / L. *stultus* = dåraktig, enkel + L. *-orum* : genit.-plural-suffix] (Syn.: *M. corallina* : Auctt. ?*non* (Linné, 1758)), vars lateraltänder är helt släta & vars skal är ganska fragilt.

Mactra stultorum

elliptica (Brown, 1827) {elliptika}

[Gr. *elleiptikos* = elliptisk]

D: 2–20, F: tunt grönbrunt brunt periostracum på det i övr. vita skalet, L: 5, SB, Katt.-Bohus.-Nord. Skal brett elliptiskt, m.el.m. symmetriskt med förhållandevis låg umbo. Mantelbukten når förbi mittpunkten på bakre lateraltand. En Nordsjö-art, den ung. likstora 'bränningsmusslan' *S. solida* (Linnaeus, 1758) är snarlik, men aningen mera trekantig, har i det umbonära området koncentriska färor, snarare än linjer & vars $\wedge$ -formade kardinaltänder i vänsterskalet, t. skilln. fr. hos *S. elliptica*, ej når halva låsplattans bredd (& når drygt halvvägs ner till låsplattans kant på de båda övr. arterna). (Normalt stämmer djup & bottentypsuppgifter ovan, men arten kan undantagsvis slå sig ner i slamblandad sand på djup av få dm – återfanns t.ex. så 2007 invid Saltöbron nära TMBL).

[*Spisula elliptica*](#)

subtruncata (Da Costa, 1778) {sobtronkåta}

[L. *sub*= under-, nedanför, nära + L. *truncatus* = avskuren, stympad]
 D: 0–30, F: tunt ljusbrunt periostracum som lätt slits av på det vita skalet, L: 2.5, SB, Öres.-Bohus.-Nord. Skäl subtriangulärt, något skevt, med hög umbo. Mantelbukt grund; når ej förbi mittpunkten på bakre lateraltand.

[*Spisula subtruncata*](#)

Solenioidea Lamarck, 1809

{sålenåidéa} "Knivmusslor" (2 gen., ≈6 sp.)

[Gen. *Solen* < Gr. *solen* = kanal, pipa, rör; äv. penis]

Avlånga, likstora, oliksidiga skal med mantelbukt, externt ligament & 2–2 kardinaltänder. Av de båda fam. *Solenidae* Lamarck, 1809 & *Pharidae* H. & A. Adams, 1853 (= *Cultellidae* Davies, 1935), så finns den senare i Skandi-navien, medan den förra påträffas med den ≤15 cm långa, helt raka *Solen marginatus* Pulteney, 1799 i S Nordsjön & sydvart. Den känns igen på bakkanten är nästan rak & att framänden har en tvärfåra innanför en lite snett avskuren kant. I kulinariska sammanhang går den under namnet havssparris. Överfamiljen amalgameras sundom i *Veneroidea* (se nedan).

Ensis Schumacher, 1817 (≈5 sp.)

Har minst en kortsida tvärt avskuren & nästan parallella långsidor. Ingen tvärfåra vid framänden. Medan *Solen* Linnaeus, 1758 blott har en vertikal tand / skalhalva, har *Ensis* en vertikal & en horisontell tand i höger & dubbla antalet i vänster-skalet. Taxonomiskt marigt släkte, med gränsdragn.problem mellan vissa arter. Ett par arter *E. siliqua* (nedan) & den ≤17 cm långa, ≤2.5 cm breda *E. minor* (Chenu, 1843) har tydligt kortare avstånd mellan främre mantellinjen & skalets främre hos dessa arter avhuggna kortsida (den nära låständerna) än mellan den ventrala mantellinjen & skalets ventralsida (långsidan på läskantens motsatta sida). (Det främre adduktoravtrycket är även baktill rundat hos dessa båda arter). Hos övriga arter är dessa avstånd ungefär likstora.

ensis (Linnaeus, 1758) {énsis énsis}

Syn.?: *magnus* Schumacher, 1817

[L. *ensis* = svärd / L. *magnus* = stor]

D: 5–30, F: gröngul brun, L: 12.5, SB, Katt.-Bohus.-Skag.Nord. Är mera långsmal (längd:bredd-kvot 7.5–9:1) & böjd än övr. arter. Främre slutmuskeln är ≈1.7 gånger längre än ligamentet. Bakre adduktor ≤≈1.5 ggr sin egen längd från den rundat långsmala mantelbukten. Bakre adduktor med ≥1 ggr sin egen längd från mantelbukten har även den ≤16 cm långa *E. arcuatus* (Jeffreys, 1865), vars skal dock i regel är mindre böjt (typiskt med nästan rak dorsalsida & något böjd ventralsida, ehuru mer böjda exemplar är vanliga), har mera konvexa skal & ett längd:bredd-förhållande runt 7.5–8:1. Främre adduktor ca 1.3–1.6 ggr längre än ligamentet. Denna senare art är nog vår mest variabla vad beträffar skalet. Dess mest unika kännetecken torde dock vara att främre adduktormärkets bakände är snett tvärvugget ej rundat som hos våra övr. arter. Huruvida verkligen *E. magnus* är synonym till *E. ensis* torde vara något ovisst. Ev. är den i stället synonym till *E. arcuatus*, som i så fall får träda tillbaka för det äldre namnet.

[*Ensis ensis*](#)

[*Ensis arcuatus = Ensis magnus*](#)

directus (Conrad, 1843) {diréktos}
 Syn.: *americanus* (Gould, in Binney, 1870)
 [L. *directus* = rak / L. *americanus* = amerikansk]
 D: 0.5–20, F: gröngul brun, L: 16 (25?), SB, Öster.-Öres.
 Bohus.-Nord. Larver av arten kom med barlastvatten från Ö
 Nordamerika till Tyska Bukten ≈1978. Torde ha etablerat sig
 i Bohuslän runt 1982. Hösten 1986 hittades här för första
 gången många uppspolade skal & flera levande eller nydöda
 individ, av vilka vissa skal bar tillväxtspår av 4 tydliga
 vinterdiskontinuiteter. 1993 konstaterades den vid tyska
 Östersjökusten. Skal ganska platta, nästan raka – tydligt böjda.
 Mantelbukt bred & kantig. näraliggande bakre slutmuskeläret.
 Främre slutmuskeläret skiljer sig från övriga inhemska arter

genom att blott vara en aning (ej ca 1.3–1.6 ggr) längre än
 ligamentet. Längd:bredd-kvot 5–7:1. Kan erinra om den
 sublittorala, ≤22cm långa *E. siliqua* (Linnaeus, 1758) vars skal
 alltid är raka, har en bred, mera rundad mantelbukt &
 längd:breddkvot 6.5–7.5:1. *E. siliqua* separeras från ovan
 nämnda *E. minor* genom att den senare i regel har ännu kortare
 avstånd mellan främre mantelavtryck & främre kortsida (oftast
 ≤ hälften av avståndet mellan ventrala mantelavtrycket & skalets
 ventralsida) än vad *E. siliqua* har. Dessutom är främre
 mantelavtrycket parallellt med främre skalkanten hos den
 förra, men ej så (avståndet ökar mot ventralkanten) hos den
 senare. Främre adduktoravtrycket är ungefär lika brett i båda
 ändar hos *E. minor*, men är tydligt smalare fram till hos *E.*
siliqua. Främre adduktormuskel är 1.3–1.4 resp. 1.3–1.5 ggr
 längre än ligamentet hos *E. siliqua* resp. *E. minor*.

[*Ensis directus*](#)

[*Ensis siliqua*](#)

Phaxas Gray, ex Leach MS, 1852 (1 sp.)

Syn.: *Cultellus*: Auctt., non Schumacher, 1817

[*Phaxas* var namn på några figurer i senantik grekisk historia, t.ex. *Phaxas* från Scotussa, far t. Privilos, vilken styrde Thessalien i ett år i 100-talet f.Kr. början; arbetskamraten Thomas Maurice, 1754–1824, inspirerade trol. Leach till namnet / L. *cultellus* = liten kniv < L. *culter*, gen. *cultri* = kniv, plogskär, i.e. något skärande (varifrån förstås vårt ord kultur emanerar – ett ord ofta i viss mån motsatt L. *natura* = födelse [cf. ord som *nativ* & *naiv*], sakers inneboende kvalitet eller egenskap); cf. talesättet 'sub cultro linquere' ≈ 'överlämna åt (slaktar)bilan', tyvärr en alltför vanlig 'kulturgärning' p.g.a. religion & annan vidskepelse]

pellucidus (Pennant, 1777)

{fåksas pellósidos} "Lilla knivmusslan"

[L. *pellucidus* = klar, genomskinlig]

D: 15–100, F: semihyalint skal med gulgrönt tunt periostracum, L: 3.8, SB-MB, S Öster.-Bohus.-Nord. En kortsida jämnt rundad, den andra tvär med rundade hörn. Längsidor ej parallella. Höstlekande.

[*Phaxas pellucidus*](#)

Tellinoidea Blainville, 1814

{tellinåidéa} (7–8 gen., 15–16 sp.)

Skal oftast ganska tunna, något tillplattade & m.el.m. bjärta. Alla är nedgrävda detritivorer med långa sifoner och djup mantelbukt. Utom i fam. *Scrobiculariidae* H. & A. Adams, 1856, som har ett mestadels internt ligament, är ligament externt. Med 5 fam., varav i våra hav *Tellinidae* de Blainville, 1814 (2 kardinaltänder / skal; mantelbukt mycket djup och vid), *Psammobiidae* Fleming, 1828 [n. cons., Op. 910, ICZN] (inga lateraltänder, två kardinaltänder / skal, varav minst en plägar vara kluven) & *Scrobiculariidae* (= *Semelidae* Stoliczka, 1870) (högerskal med 2, vänsterskal med en kardinaltand). Likaså finns möjligh. att här finna rara el. ⚔ a företrädare för *Donacidae* Fleming, 1828 (kilformiga skal med avrundad framände & snedavskuren bakände; företrädd på sandbottnar av den ≤3.8 cm långa *Donax (Cuneus) vittatus* (Da Costa, 1778)) resp *Solecurtidae* d'Orbigny, 1846 (avlånga, cylindriska, i ändarna gapande skal; förteträdd av den i N Kattegatt & vid Bohuslän ⚔ a & ev. även recenta *Azorinus chamasolen* (da Costa, 1778)).

[*Donax vittatus*](#)

[*Azorinus chamasolen*](#)

Macoma Leach, 1819 (2 sp.)

[Hebr. *makom* = en plats (likt L. *spatium* el. Gr. *topos* Leach nyttjade ofta bibliska ord & namn i sina taxa)]

Tillhör subfam. *Macominae* Olsson, 1961, som olik *Tellininae* de Blainville, 1814 saknar lateraltänder i låset.

balthica (Linnaeus, 1758) {makáma báltika} "Östersjömussla"

[L. *balticus* = baltisk]

D: 0–30, F: vit, vitgul el. ljusröd, L: 2.7, MB, Bottenviken (64°N)-Bohus.-Nord. Mantelbuktens nedre avgränsning är hopsmält med den nedom liggande mantellinjen. Kan utsättas för massangrepp av copepoden *Leptinogaster histrio* (Pelseneer, 1929) [L. *histrio* < Etr. *hister* = skådespelare] (*Clausidiidae*) som kan leda till massmortalitet, så som hände vid den Nederländska kusten i början av 1950-talet.

[*Macoma balthica*](#)

calcareea (Gmelin, 1791) {kalkårea}

[L. *calcarium* = som har med kalk att skaffa]

D: 5–30, F: gråvitt gulvitt skal med eller utan brunaktiga rester av periostracum, L: 5, MB, S Öster. (Bornholm) Bohus.-NÖ Nord.

[*Macoma calcarea*](#)

Angulus Megerle von Mühlfeld, 1811 {ángolos} (1 sp.)

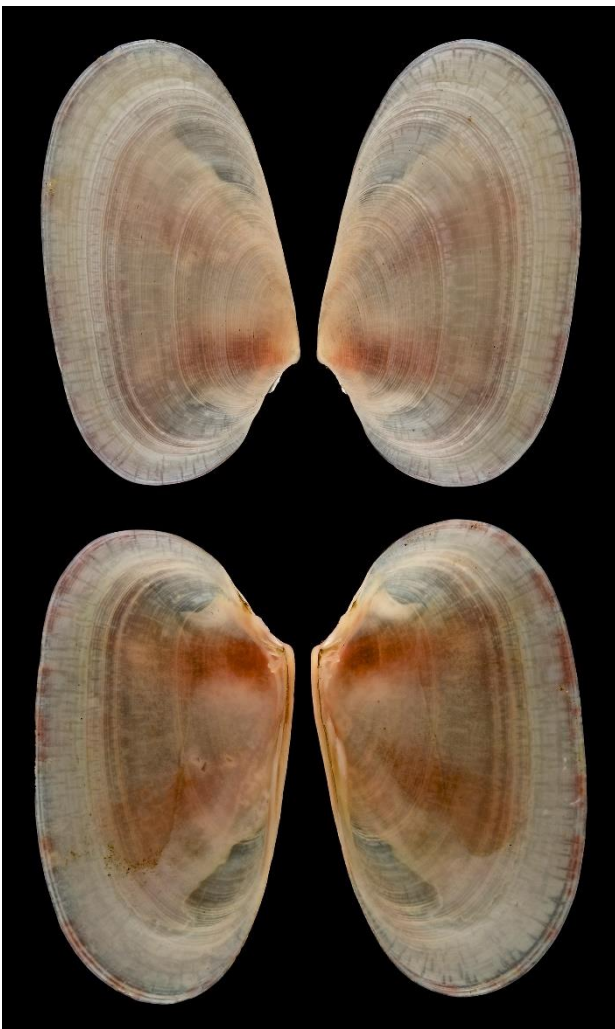
Syn.: *Tellina* Linnaeus, 1758 (p.p.)

[L. *angulus* = vinkel, hörn]

[Gr. *telline* : så kallades en slags mollusk av en kilikisk (östAnatolisk) empiriker, Pedanius (Pedakios) Dioskorides, ca 15–85, farmakognosins fader, vilken som läkare medföljde kejsarna Nero och Claudius på deras fälttåg och beskrev noggrant bl.a. nästan 600 örter och deras farmakologiska bruk, utan att nyttja andra källor än de kunskaper som kunde dragas av observationer. Flera av hans namn nyttjas ännu i dag som släktnamn, om än ofta på andra taxa än han avsåg. Jämte Claudius Galenos, 132–201, från Pergamon i Anatolien, verksam i Rom, senantikens mest inflytelserike läkare] Tillhör Tellininae som har lateraltänder i höger skalhalva. Våra 4 arter av fam. fördes fordom alla till *Tellina*. Nu anses var & en tillhöra var sitt övr. släkte. Den i skalgrusbottnar i våra hav rart utbredda (Bondens Hamn & Segelskären tör vara enda kända svenska levandelokaler), ≤6.4 cm Ø *Arcopagia* Brown, 1827 *ex* Leach MS [L. *arca* = låda, box + Gr. *pagios* = solid, bastant] *crassa* (Pennant, 1777) skiljer sig åt från övr. via sin nästan runda form & tjockskalighet, medan den på grusiga/sandiga bottenar nedom ≈1 m djup levande, ≤9.5 mm långa *Moerella* Fischer, 1887 [möjl. L. *moerens* = sörjande < L. *maero* = vara ledsen, el. Gr. *Moirä* : ödesgudinna el. Gr. *moira* = del, portion + L. *-ella* : diminutivsuffix] *pygmaea* (Lovén, 1846) har umbo långt mer förskjutet mot bakändan än de övriga.

[*Arcopagia crassa*](#)

[*Tellina pygmaea = Angulus pygmaeus*](#)

tenuis Da Costa, 1778 {ténouis}

[L. tenuis = tunn, slank]

D: 0–20, F: det glänsande, halvt hyalina skalet är tonat i vitt, gult eller rosa, L: 2.5, SB, Katt.-Bohus.-Nord. Har blott koncentrisk skulptur. Mantelbuktens nedre avgränsning är skiljd från mantellinjen. Kraftigt yttre ligament gör att ilandspolade skal ofta består av hopsittande halvor. Skalform tydligt kortare än hos den på liknande lokaler förekommande, ≤2 cm långa *Fabulina* J.E. Gray, 1851 *fabula* (Gmelin, 1791) [L. fabula = böna], vilken kan igenkännas genom att mikroskopiska diagonala striae löper från umbo mot periferin i högerskalet. Förväxlingsmöjlighet finns även med den på sandbottnar mellan 10–100 m förekommande, snarlika, likaså glänsande, ≤2.6 cm långa *Abra prismatica* (Montagu, 1803), vars ligament huvudsakl. är internt på en smal chondrofor (se *Abra* nedan) blott en liten rest är externt.

[*Tellina tenuis = Angulus tenuis*](#)

[*Tellina fabula = Angulus fabula = Fabulina fabula*](#)

Gari Schumacher, 1817 [n. cons. Op. 910, ICZN]

{gári} (3 sp.)

[Benämnd efter *Tellina gari* Linnaeus, 1758 från Indiska Oceanen (namn m. ursprung hos pre-Linneanske tyskfödde Georg Eberhard Rumph(ius), 1627–1702, för sin lärdom kallad 'Plinius Indicus' (& "blinde betraktaren"), som fr. 1653 bebodde ön Amboina (Ambon) bland Moluckerna & beskrev många djur & växter, men blev blind 1670; *gari* = hjärtmussla på Raga-språket fr. Pentecost Island bland Nya Hebriderna, så den språkkunnige auktor kan ev. ha tagit intryck fr. denna kultur & inspirerats till namnet. Emellan Amboina och Nya Hebriderna ligger ju Solomon Islands, där språket *Gari* / Ghari är utbrett. I Indien är *gari* en typ av ekipage / vagn)]

Avlånga, ej särdeles kupiga skal utan lateraltänder. Från Nordsjön är en fjärde sublittoral art från slamblandad sandbotten, *G. (Psammobella) costulata* (Turton, 1822) känd, vilken med global uppvärmning nog kan nå våra hav efterhand. Lättigenkännlig, ty från umbo löper ca 20 grova radiära åsar mot det upp till ≈25 mm långa skalets bakre kant.

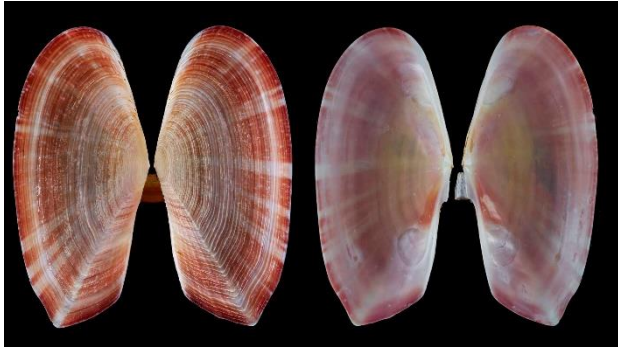
S.gen.: *Psammobia* de Lamarck, 1818 [n. cons. Op. 910, [Gr. *psammos* = sand + Gr. *bios* = liv] ICZN]

fervensis (Gmelin, 1791) [n. cons. Op. 910 ICZN] {fervénsis}

Syn.: *ferroensis* : Auctt.

[L. *faeroensis* = färöisk]

D: 20–100, F: periostracum mörkbrunt grönbrunt ovan ett vitt skal med varierande schatteringar av gulbrunt, gult, rödbrunt, skärt & purpur, L: 5, SB, Öres.-Bohus.-Nord. Med en tydlig köl från umbo till den avskurna bakändens nederkant.

[Gari fervensis](#)

S.gen.: *Gobraeus* Brown, 1844 {gåbræos}

[Gr. *gobriai* = fackla, ngt lysande eller glänsande]

depressa (Pennant, 1777) {depréssa}

Syn.: *vespertina* (Chemnitz, 1786)

[L. *de* = ned-, *ner*+ L. *pressus* = pressad / L. *vespertinus* = aftontillhörig (p.g.a. skalets färgstrimmor) < L. *vesper* = kväll, afton]

D: 10–30, F: periostracum mörkbrunt grönbrunt ovan ett vitt gräddgult skal med radierande violetta strålar, L: 6.4, SB, Bohus.-Nord. Har en liknande köl som föregående art. Kan förväxlas med den ≤3.5 cm långa *G. (Psammobella) J.E. Gray, 1851 tellinella* (de Lamarck, 1818), som dock saknar påtaglig köl, har helt mittställd umbo och är mer avrundad i ändarna. Denna lilla arts övre bakre låskant tydligt konvex - ej rak som hos våra båda övr. arter. *G. tellinella* förekommer i N Katt. & vid Bohuslän, där den grävts upp från blott ≈0.5 m djup, men eljest har substrat & djuppreferenser likt övr. arter & är mest allmän i exponerad grovsand runt 30 m djup.

[Gari depressa](#)

[*Gari tellinella*](#)

Abra de Lamarck, 1818, ex Leach MS (4 sp.)

Syn.: *Syndosmya* Récluz, 1843

[Gr. *habros* = mjuk, spröd, utsökt / Gr. *syn*= ihop-, tillsamman- +? Gr. *dosis* = gåva, förmåga, utstyrelse? + gen. *Mya* : (se nedan)]

Tillhör *Scrobicularidae*, som delvis har internt ligament. Högerskalet har två lateraltänder. Den sydliga *A. tenuis* (Montagu, 1818) finns upp till SV Nordsjön i estuarier, men kan med global uppvärmning nog nå våra hav efterhand. Dess umbo sitter centralt & skalkanterna nedom umbo är nästan raka, (ej kurvböjda som hos den långsträcktare *A. nitida*).

alba (W. Wood, 1802) {åbra álba}

[L. *albus* = vit]

D:3–30, F:ljusbrunt periostracum på ett mjölkvitt skal, L:2.5, MB, S Öster.-Bohus.-Nord. Skal ≤ 1.5 ggr så långt som brett. Chondrofor (låsets inre ligamentfäste) elliptisk & ganska framträdande. Kan, förutom med *A. nitida*, ock förväxlas m. den mellan 80–700 m levande *A. longicallus* (Scacchi, 1834), vilken dock har ett något grövre skal med svag radiär skulptur förutom de koncentriska tillväxtlinjerna, vilka den delar med övr. arter. Dessutom skiljer den sig från våra mera allmänna arter genom att vänsterskalet konvexare än det högra. (Se även *Angulus* (ovan) rörande sandbottenarten *Abra prismatica*, vars skal olikt våra andra arters blir dubbelt så långt som brett).

[*Abra alba*](#)

[*Abra longicallus*](#)

Abra prismatica

nitida (O.F. Müller, 1776) {nítida}

[L. *nitidus* = ljus, glittrande]

D: 10–700, F: periostracum som regel bortslitet från ett svagt glänsande (ofta hyalint) vitt skal, L: 1.3, MB, Öres.-Bohus.-Nord. Umbo ngt mer centralt placerad längs ryggsidan än hos övriga arter. Skalform något spetsigare baktill än den hos *A. alba*. Skal tydligt >1.5 ggr så långt som brett. Chondrofor smal. Tillhör dominanterna i djupa mjukbottnar, men på vissa lokaler i Skag. kan *A. longicallus* vara allmännare.

Abra nitida

Scrobicularia Schumacher, 1815 (1 sp.)

[L. *scrobiculus* = fära < L. *scrobis* = dike + L. *-aria* = -lik]

Med (delvis) internt ligament. Låsen saknar lateraltänder.

plana (Da Costa, 1778) {skråbikolária plána} "Pepparmussla"

Syn.: *piperata* (Poiret, 1786)

[L. *planus* = platt, jämn / L. *piperatus* = pepprig < L. *piper* = peppar]

D: 1–10, F: periostracum (blott rester plägar sitta kvar) är brunaktigt; skalet är grått gulbrunt, L: 6.4, MB, S Öster.-Bohus.-Nord. Lik *Macoma calcarea*, vars skalhalvor dock är något skeva, medan de se namnet är plana hos *S. plana*.

[Scrobicularia plana](#)

Arcticoidea Newton, 1891 {arktikäidéa} (1 gen., 1 sp.)
3 fam., varav blott Arcticidae Newton, 1891 i våra hav.

Arctica Schumacher, 1817 {árktika}
(1 sp.) Syn.: Cyprina de Lamarck, 1818
[Gr. arktos = björn, arktikos = av björnen (syftar på de nordliga stjärnkonstellationerna med detta namn), nordlig / Gr. myt. Kypris : ett av Aphrodites tillnamn]

islandica (Linnaeus, 1767)
{islandika} "Islandsmussla", "Bollmussla"
[L. islandicus = isländsk]
D: 2–200, F: periostracum brunt svart, Ø: 12.7, SB-MB, S
Öster. (Bornholm)-Bohus.-Nord. Tillväxer långsamt och kan
hos oss leva till ca 220 års ålder (410 år uppmätt vid Island).

[Arctica islandica](#)

Glossoida J.E. Gray, 1847 {glåssåidéa} (2 gen., 2 sp.)
Med 3 fam., men blott 2 i våra hav: Glossidae J.E. Gray, 1847
(skal likstora & oliksidiga med framträdande snurrade
skalbucklor) & Kelliellidae P. Fischer, 1887 (i våra hav med

den nedom ≈75 m på mjukbottnar allmänna, ≤2.6 mm Ø Kelliella
M. Sars, 1870 abyssicola (Forbes, 1844) (Syn.: K. miliaris
(Philippi, 1844)), vilken, som namnet antyder, erinrar om en liten
Kellia men är ännu mera rund & har en distinkt lunula). J.A.
Allen 2001 synonymiserade det djuplevande släktet Vesicomya
Dall, 1886 med Kelliella & fastslog även att familjen tillhör
Glossoida & ej t.ex. Arcticoidea, dit de ofta tidigare förts.

[Kelliella miliaris](#)

Glossus Poli, 1795 (1 sp.)
Syn.: Isocardia de Lamarck, 1801

humanus (Linnaeus, 1758) {glåssom homános}
Syn.: cor (Linnaeus, 1767)
[Gr. glossa = tunga / Gr. isos = lika, liknande + Gr. kardia = hjärta /
L. humanus = mänsklig / L. cor = hjärta]
D: 40–120, F: mörkbrunt periostracum, Ø: 10.2, MB,
Katt.Bohus.-Nord. Långsamtväxande.

[Glossus humanus](#)

Veneroidea Rafinesque, 1815
{veneråidéa} (8–10 gen., 11–14 sp.)
[Gen. Venus : (se nedan)]

Skal likstora och oliksidiga med mantelbukt, ungefär likstora
muskellär och externt ligament. Tre av 5 familjer påträffas i
våra hav: Turtoniidae Clark, 1855 med den vid sprickiga
klippstränder i tidvattenszonen närmast vid V Norge levande
(⌘ i Bohusl.), ≤3.5 mm långa Turtonia Alder, 1848 minuta (O.

Fabricius, 1780), externt liknande en miniatyr av en *Tapes* el. *Venerupis* (se nedan), men med mörkt purpurfärgat, något hyalint skal & *Veneridae* Rafinesque, 1815 (tjockskaliga) och *Petricolidae* d'Orbigny, 1837 (ganska tunnskaliga; 3 kardinaltänder i vänsterskalet, 2 i högerskalet; skalens innerkant slät) i våra hav. *Veneridae* indelas i subfamiljer, t.ex. *Venerinae* Rafinesque, 1815 (skalinnerkant krenelerad; vänsterskalet med en främre lateraltand: *Circomphalus* Mørch, 1853; med en art i SV Norge), *Gafrariinae* Korobkov, 1954 [n. cons., Op. 1189, ICZN] (tjockskaliga; skalens innerkant slät, vänsterskalet med 2 främre lateraltänder; mantelbukt blott antydd: *Gouldia* C.B. Adams, 1847 [Augustus Addison *Gould*, 1805–66, amerikansk läkare & konkolog från Boston]; med en art i V Norge), *Dosiniinae* Deshayes, 1853 (de cirkulära skalens innerkant slät; mantelbukt triangulär; lunula tydlig: *Dosinia*; se nedan), *Tapetinae* J.E. Gray, 1851 (3 kardinaltänder i de båda m.el.m. ovala skalens; skalinnerkant slät: *Ruditapes*, *Venerupis*, *Tapes*; se nedan) samt *Chioninae* Mørch, 1853 (skalens innerkant krenelerad; utan lateraltänder: *Clausinella*, *Chamelea*, *Timoclea*; se nedan). *Mysia* & (förstås) *Petricola* tillhör *Petricolidae*.

Dosinia Scopoli, 1777 (2 sp.) {dåsínia}

[Senegal.: a *dosin* : namn på en mussla (afrik. språk är rara i vetensk. namn, men finns, e.g. *Schizosaccaromyces pombe* Lindner, 1893 för den jäst som östafrikansk öl (Svahili: pombe) jäses med; Svahili är ju ett rätt nytt östafrik. kustspråk < Arab. *sawahil* = kust)]

S.gen.: *Pectunculus* Da Costa, 1778 {pektónkolas}

[L. *pecten* = kam + L. *-unculus* = liten]

exoleta (Linnaeus, 1758) {eksåléta}

[L. *exoletus* = mognad, färdigväxt]

D: 10–50, F: lortvit halmgul gulbrun ev. mönstrad i brunt el. skärt; gult periostracum, Ø: 5.8, SB, Katt.-Bohus.-Nord.

[Dosinia exoleta](#)

lupinus (Linnaeus, 1758) {lupínus}

[L. *lupinus* = vargtillhörig < L. *lupus* = varg / L. *linctus* = slickad]

D: 10–50, F: smutsvit gulbrun med blekgult periostracum, Ø: 3.9, SB(-MB), Katt.-Bohus.-Nord. Något tunnskaligare, med tunnare skulptur & något mer glänsande skal än föregående art, eljest är subtila skalformsdifferenser åtskiljande. (Nordeuropeiska skalformer har benämnts *lincta* (Pulteney, 1799))

[Dosinia lupinus](#)

Tapes J.K. Megerle von Mühlfeld, 1811 (1 sp.)

[Gr. *tapes* = matta, tapisseri, bonad, gobeläng (den indopacifiska typarten har bokstavlika skalmönster)]

rhomboides (Pennant, 1777) {råmbåides}

Syn.: *edulis* (Chemnitz, 1784)

Syn.: *virginea* : Auctt., *non* (Linnaeus, 1767)

[Gr. *rhombos* = romb + L. *-oides* = -liknande / L. *edulis* = ätbar / L. *virgineus* = jungfrulig, orörd]

D: 10?–180, F: gulaktig skär; ibland m. bruna el. rödaktiga mönster; skalutsida ngt glansig; insida vit (ofta skär-skiftande), L: 6.3, SB, Nord. (Sannol. blott som ♂ i Bohus.). Saknar helt radialsulptur. Mantelbukten når ej skalets mittpunkt. Rar.

Ruditapes Chiamenti, 1900 (2–2 sp.) {tápes}

Syn.?: *Amygdala* Römer, 1857

[L. *rudis* = rå, ojämn, oanvänd + gen. *Tapes* / Gr. *amygdale* = mandel]

Det tjocka skalets innerkant är slät, mantelbukten djup.

decussatus (Linnaeus, 1758) {dekossátos}

[L. *decussatus* = korsvis avdelad (d.v.s. rutsulptur tydlig)]

D: Littoralt, F: vit gul ljusbrun; stundom med bruna teckningar; skalutsida matt, L: 7.6, SB-MB, S Nord. Skalens radialsulptur såväl som koncentriska tillväxtfårer ungefär lika tydliga. Mantellinje ej parallell m. mantelbuktnederkant. Mantelbukten når ej förbi skalets mittpunkt. Finns ej längre levande längs V Sverige. Att döma av fynd fr. kjøkkenmöddingar, var den en mkt viktig födoorganism under vår rika bronsålderskultur. Nordgräns går nu vid norska västlandet. 'Manila clam' (med DUI), *R. philippinarum* (A. Adams & Reeve, 1850) (Syn.: *R. semidecussatus* (Reeve, 1864)), införd i Europa, odlad vid Britt. Öarna, har även odlats vid V Norge, där den ofrivilligt? utsläppts, vapå lek har konstaterats. Ännu är dock oklart om larver lyckats etablera nya bestånd i Norge. Skalsulptur liknar den hos *R. decussatus*, men skalets i grunden gräddfärgade insida har t. skilln. fr. det hos *R. decussatus*, såväl brunaktig som starkt violett färg i omr. runt mantelbukten & längs ventralsidan. Dessutom är skalformen mindre bred & sifonerna är ej helt hopväxta.

Venerupis de Lamarck, 1818 (2 sp.) {venerópis}

Syn.: *Tapes* Mühlfeld, 1811 (p.p.)

Syn.: *Paphia* Röding, 1798 (p.p.)

[L. myt. *Venus* : kärleksgudinnan + L. *rupes*, genit. *rupis* = klippa, sten (*Venus perforans* Montagu, 1803, släktets typart, är sannolikt synonym till den bland stenar sig dväljande *Venerupis saxatilis* (se nedan) / *Tapes* : (se ovan) / Gr. *Paphos* : Cyprisk stad helgad åt *Venus*]

/ Aphrodite, som därifrån fick ett av många tillnamn: Paphia

Båda skalen med 3 tydliga kardinallåständer. Med DUI (Se *Mytilus*).

Venerupis decussata

senegalensis (Gmelin, 1791) {senegalensis}

Syn.: *pullastra* (Montagu, 1803)

[Uppkallad efter typlokalen (Senegals kust) / L. *pullus* = ungdjur (i synnerhet unghöns, kycklingar jämför Sv. pulla och Fr. poule & poulet(te)). (Arten kallas pullet resp. coque på ömse sidor om Engelska Kanalen)]

D: 0–20, F: gräddgul, grå, ljusbrun el. gulvit; stundom med purpuraktiga el. bruna teckningar, L: 6.5, SB, Katt.-Bohus.Nord. Koncentriska tillväxtlinjer tydligare än radialskulptur. Mantelbuktens innersta del passerar skalmittpunkten. Mantellinjen är parallell med mantelbuktens nederkant en kort bit. Namnet är ngt provisoriskt, enär Gmelin 1791 jämte *V. senegalensis* – även beskrev *V. corrugata* & *V. geographica* från samma lokal. En av dessa 3 kan vara den som i Europa sedan länge gått under namnet *pullastra*, men det är oklart om Gmelins 3 artnamn är synonyma el. om flera biologiska arter är inkluderade, & i så fall vilken av dem som utbreddes åt vårt håll. En mkt snarlik art (ofta betraktad som variant) fr. vårt närområde är *V. saxatilis* (Fleuriu de Bellevue, 1802) [L. *saxatilis* = sig bland stenar dväljande < L. *saxum* = sten], dock okänd fr. svenska hav. Den särskiljer sig huvudsakl. via sin biotop håligheter mellan småstenar el. analog hårdbottenmiljö & kan därför bli ngt missväxt samt blir aningen mera avlång & har mera upphöjd koncentrisk skulptur baktill.

Venerupis corrugata

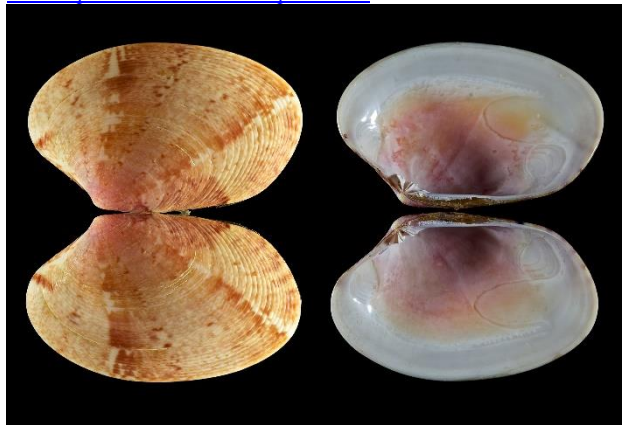
aurea (Gmelin, 1791) {åvrea}

[L. *aureus* = gyllene]

D: 0–20, F: blekgul, smutsvit el. brun; stundom med violetta el. rödbruna teckningar; skalets utsida något glansig; insida vit el. gräddfärgad (ofta gul-tonande), L: 4.4, SB-MB, Katt.Bohus.-Nord. Radialskulptur mkt otydligare än den koncentriska. Mantelbuktens innersta del passerar skalmittpunkten. Mantellinjen är i regel ej parallell med mantelbuktens nederkant. Skalform triangulo-ovat. Skalinnerkant slät.

Polititapes aureus = *Venerupis aurea*

Polititapes virgineus

Clausinella J.E. Gray, 1851 (1 sp.)

Syn.: *Venus* Linnaeus, 1758 (p.p.)

[L. *clausum* = tillslutet utrymme + L. *-ina* & *-ella* : dimin.-suffix / L. myt. *Venus* : Romarnas namn på kärleks gudinnan Aphrodite]

Tjockskalig, m. skulptur av ≈10–15 koncentrisk breda åsar, vilka vid skalbakkanten kan sticka ut som grova tänder. Något snarlik *Circomphalus* Klein in Mörch, 1853 *casina* (Linnaeus, 1758), en tjockskalig, ≤5 cm lång V-norsk art.

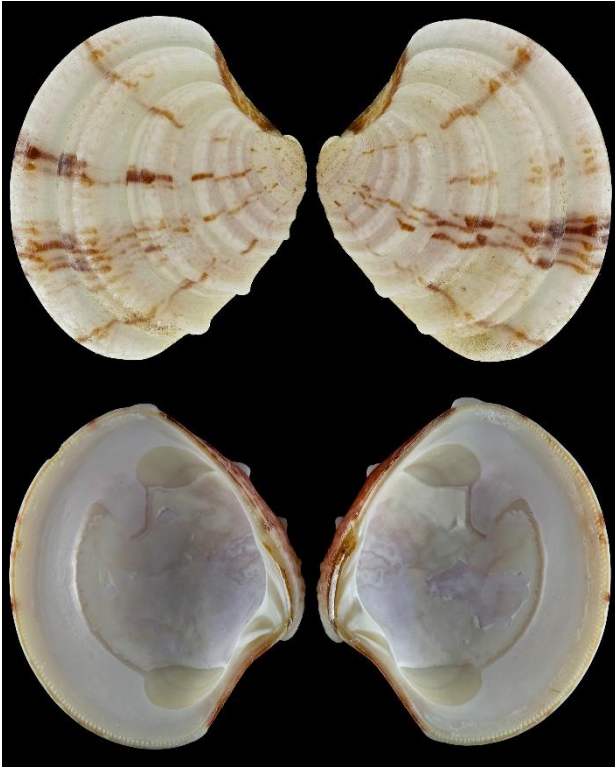

Venus casina = *Circomphalus casina*

fasciata (Da Costa, 1778) {klavsinélla faskiáta}

[L. *fasciatus* = buntad, knippad]

D: 10–30, F: olika kombinationer av vitt, gult, skärt, purpur och brunt i olika mönster, L: 2.6, SB, Katt.-Bohus.-Nord.

[*Clausinella fasciata*](#)

Chamelea Mørch, 1853 (1 sp.) {kamélea}

Syn.: *Venus* Linnaeus, 1758 (p.p.)

[Gr. *chamai* = på marken / L. *chama* = hjärtmussla + Gr. *elaia* = oliv / L. myt. *Venus* : Rom. namn på kärleksgudinnan Aphrodite]

Tjockskalig, med skulptur av talrika koncentriska åsar.

striatula (Da Costa, 1778) {striátola}

Syn.: *gallina* : Auctt., *non* (Linnaeus, 1758)

[L. *striatus* = strimmig + L. *-ula* : dim.suffix / L. *gallina* = höna]

D: 2–100, F: smutsvit, gräddvit eller blekgul; stundom med rödaktiga teckningar, L: 4.4, SB(-MB), Öres.-Bohus.-Nord. Är utbredd ned till Iberiska halvön, där den uppträder sympatiskt med den mkt snarlika Medelhavsarten *C. gallina* (Linnaeus, 1758). [Utmed Italiens adriatiska kust har *C. gallina* benämnts paparazza. Lokalnämnet kan kopplas ihop med Fellini's film 'La dolce vita' från 1959, i vilken en agerande fotograf gavs familjenamnet Paparazzo av manusförf. Ennio Flaiano, 1910–72, från Abruzzi-området vid Adriatiska Havet. Enligt vissa källor tyckte han sig se en likhet mellan denna musslas klappande med skalhalvorna & kamera-slutarens funktion. Pluralformen av detta familjenamn paparazzi har ju sedermera fått en något negativ klang när det applicerats på synnerligen påträngande fotografer].

[*Chamelea striatula*](#)

Timoclea Brown, 1827 (1 sp.)

Syn.: *Venus* Linnaeus, 1758 (p.p.)

[Gr. hist. *Timokleia* : en av de få invånare i Thebe som skonades till livet efter resningen mot Alexander den store, sedan kungen fått reda på hur hon resolut puttat ner den makedoniske kavallerigeneral, som våldtagit henne vid stadens fall, i sin brunn och vält stenar över. < Gr. *time* = hedra + Gr. *kleos* = rykte / L. myt. *Venus* : Romarnas namn på kärleksgudinnan Aphrodite]

Skulptur av upp till ca 50 radiära åsar överlagrade av tunnare koncentriska fåror. Skalform vanligen ganska oval.

ovata (Pennant, 1777) {timåkléa åváta}

[L. *ovatus* = äggformig]

D: 2–200, F: smutsvit ljus gulbrun; stundom med rödbruna teckningar, L: 1.9, SB(-MB), Öres.-Bohus.-Nord.

Timoclea ovata

Mysia de Lamarck, 1818, ex Leach MS {mýsia} (1 sp.)

Syn.: *Lucinopsis* Forbes & Hanley, 1848

[Gr. *Mysia* ≈ Anatolien (provinsen omedelbart söder om Hellesponten under klassisk tid); Troja låg där; numera turkisk provins / Gen. *Lucina* : (se ovan) + Gr. *opsis* = utseende]

Skal relativt runt med 2 kardinaltänder i höger, 3 i vänster halva.

undata (Pennant, 1777) {ondåta}

[L. *undatus* = med vågeller vågliknande form]

D:5–100, F:vitt svagt gult skal med hyalint periostracum, Ø:3.8, MB-SB, Katt.-Bohus.-Nord. Fyrkantigt rundat, ganska tunt skal, m. skulptur av blott koncentriska tillväxtlinjer.

Mysia undata

Petricola de Lamarck, 1801 (1 sp.)

S.gen.: *Petricolaria* Stoliczka, 1871 {petríkola}

[Gr. *petra* = klippa, *petros* = sten + L. *colo* = bebo / L. *-aria* = -tillhörig]

Skal avlångt med 2 kardinaltänder i höger, 3 i vänster halva.

pholadiformis de Lamarck, 1818

{fåladifårmis} "Amerikansk borrmussla"

[Gen. *Pholas* < Gr. *pholas*, genit. *pholados* = dväljas i ett hål; en mollusk som penetrerar sten + L. *forma* = skepnad, form]

D: 0.5–8?, F: mörkbrunt periostracum på ett vitt skal, L: 6.5, MB-HB (borrar mekaniskt i hård lera eller mjuk sten), Katt.-Bohus.-Nord. Skulptur av radiära åsar & koncentriska fåror. Nordamerikansk invandrare. Rapporterad 1890 från Essex som första fynd i Europa. Ytligt erinrande om vissa borrmusslor, men lätt igenkännbar bl.a. genom apofys-avsaknad.

Petricolaria pholadiformis

MYOIDA Stolicza, 1870 {myáída} (≈13 gen., ≈15 sp.)

Skalhalvor något olika, med få eller inga låständer. Ligament reducerat. Ofta med främre adduktormuskeln mindre än den bakre. Ventrala mantelkanter sammanväxta, frånsett ett glapp för foten; långa, kraftiga, stundom icke-retraktila sifoner. Två underordningar: *MYOINA* Stolicza, 1870 och *PHOLADINA* H. & A. Adams, 1858.

MYOINA Stolicza, 1870 {myáína} (7 gen., 9 sp.)

Med 2 slutmuskler. 3 överfam.; alla företrädda i våra hav.

Myoidea Lamarck, 1809 {myáídeá} (3 gen., 4 sp.)

Med 2 av 4 familjer i våra hav: *Myidae* Lamarck, 1809 (medelstora stora former m. tydl. mantelbukt & internt ligament fäst vid ett tandlikt chondroforutskott i vänstra skalet och en motsvarande spatelformad grop i det högra), *Chondrofortand* kort & bred hos den ≈2 cm långa *Sphenia binghami* Turton, 1822 [Gr. *sphen* = kil, trekant / general lieutenant *Bingham*, trol. den sedermera major general, Sir George Ridout Bingham,

1777–1833], en tunnskalig fint koncentriskt skulpterad vitaktig byssusfästad mussla m. avlångt främre & rundat bakre slutmuskelärr, vilken liksom *Hiatella* lever i skrymslen (t.ex. i håligheter i *Lithothamnion*) & delvis formas efter dessa; har dock ej som *Hiatella* rödaktiga ganska långa sifoner och yttre ligament, utan korta, ej rödaktiga sifoner & inre ligament. (*Sphenia* kan som adult lätt förväxlas med såväl *Hiatella* (som dock har externt ligament) som unga *Mya*, vilka ju har tydligt längre chondrofor & ju lever nedgrävda) & *Corbulidae* Lamarck, 1818 (små former med mycket välvda, tydligt olikstora skalhalvor).

Mya Linnaeus, 1758 [n. cons. Op. 94 ICZN] {mýa} (2 sp.)
 [Gr. *myax*, L. *mya* : en havsmussla nämnd av Aristoteles och andra antika skribenter < Gr. *myein* = sluta, stänga]
 Med stor tandlik chondrofor i vänsterskalet.

arenaria Linnaeus, 1758 {arenária} "Sandmussla"
 [L. *arena* = sand, sandig plats + L. *-aria* = -(för)bunden]
 D: 0–8 (40), F: blekgrönt brungult periostracum på vitel. svagt gulaktiga skal, L: 15, SB-MB-HB (flacka tidvattens-stränder är normalhabitat, men kan även leva t.ex. bland håligheter i blåmusselmattor), Uppland-Bohus.-Nord. Levde en gång utmed Nordatlantens båda sidor, men försvann därpå längs östsidan. Återkomsten till Europa skedde före slutet av 1300-talet, ev. hittransporterad via barlastvatten i nordboskepp som runt år 1000 och framöver besökte (& delvis kortvarigt bebodde) den kanadensiska kusten (Bjarni Herjulfsson, Leiv Eriksson, Thorfinn Karlsefni & deras efterföljare; nordbors tidiga bosättningar i Labrador kartlades av norske inuit-etnologen Helge *Ingstad*, 1902–2001, hedrad i *Stegocephaloides ingstadi* Berge & Vader, 2003 – en Pacifisk amfipod). Linné fann första gången denna art genom att vada vid Svanesund, Orust och upptäckte sifonöppningarna vid sina fötter. Han misstänkte att det var en slags mask och körde ner sin långa rökpipa i botten, vilken dock stötte på ett hårt föremål.

[Mya arenaria](#)

truncata Linnaeus, 1758 [n. cons. Dir. 73 ICZN]
 {tronkåta} "Trubbig sandmussla"
 [L. *truncatus* = stympad, avskuren]
 D: 5–30, F: halmgult mörkbrunt periostracum på ett smutsvitt skal, L: 7.6, SB, S Öster.-Bohus.-Nord. Hermafrodit. Skalens sifonöppning skiljer sig från *M. arenaria* genom att vara tvärt avskuren, ehuru juveniler är svårskiljbara.

[Mya truncata](#)

Corbula Bruguière, 1797 (1 sp.)
 Syn.: *Aloidis* Megerle von Mühlfeld, 1811
 Högerskalet delvis omslutande det mindre vänstra.

gibba (Olivi, 1792) {kårbola gíbba}
 [L. *corbis*, dim. *corbula* = korg / ?? möjl. av L. *aloides* = lik växten *Aloe* / L. *gibbus* = böjd, puckelförsedd]
 D: 2–200, F: vit rosa brun, L: 1.3, MB(-SB), S Öster.-Bohus.-Nord. Typisk, med kraftigt välvda, olikstora skal.

[*Corbula gibba*](#)

Hiatelloidea J.E. Gray, 1824 {hiatelläidéa} (3 gen., 4 sp.) Form oregelbundet rektangulär. Ligament externt. Med en familj: Hiatellidae. Mantellinjeavtryck osammanhängande, utom hos den på mjukbottnar mellan 30–150 m allmänna, vitaktiga & tunnskaliga, ≤1 cm långa *Saxicavella jeffreysi* Winckworth, 1930, vilken dessutom har otydlig mantelbukt.

[*Saxicavella jeffreysi*](#)

Hiatella Bosc, 1811, ex Daudin MS {hiatélla} (3 sp.)

Syn.: *Saxicava* Fleuriau de Bellevue, 1802

[L. hiatus = gap, klyfta + L. -ella : dimin.suffix / L. saxum = sten + L. cavator = urgröpare]

Adultskal tjockt; form variabelt irreguljär. Tydlig mantelbukt. Umbo nära framkanten. En kort kardinaltand i vänsterskalet, som passar in mellan 2 ännu mindre tänder i det högra. Den i blandbottnar mellan 90–200 m utbredda, ≤ 8 cm långa *Panomya arctica* (Lamarck, 1818) (Syn.: *Panopea norvegica* Spengler, 1793, non (Gmelin, 1791)) har blott en konisk kardinaltand / skal & liknar mest en missformad *Mya truncata* med ett par breda otydliga radiära skalåsar. (Enl. Ockelmann (oralt) finns nog 3 *Hiatella* arter hos oss (anför 1958 *H. arctica*, *H. gallicana* & *H. pholadis* (Linnaeus, 1777)), ehuru CLEMAM blott anför Linné's *H. arctica* & *H. rugosa*; tör ganska lätt kunna avgöras medelst barcoding-sekvensering).

[*Hiatella* sp.](#)

[Panomya norvegica](#)

arctica (Linnaeus, 1767) {årktika}

Syn.: *striata* (Fleuriu de Bellevue, 1802)

[Gr. arktikos = av björnen, nordlig / striatus = strierad, fårad]

D: 0–700, F: gulbrunt periostracum ovan ett vitt skal; sifoner rödaktiga, L: 3.8, HB-SB (lever i håligheter av olika slag såsom inuti stora molluskskal, i serpulidror, laminariahapterer och likn.) Katt.-Bohus.-Nord. N.B. Släktets arter kan ej skiljas på morfologiska adultkaraktärer, ehuru dock under larvutvecklingsstadiet. En av våra arter har brunt, en annan ofärgat larvskal. Detta kan i regel ses på <4 mm stora individer. Som adulta relativt tjockskaliga och forminstabila. (Se under Myoidea för info om förväxlingsarten *Sphenia binghami*).

rugosa (Linnaeus, 1767) {rugåsa}

Syn.: *gallicana* (de Lamarck, 1818)

[L. rugosus = rynkig / L. Gallia = Gallien (här = Frankrike) + L. ana = -tillhörig]

Se *H. arctica*. (Släktets aduler bör benämnas *Hiatella* sp.). Lebour 1938 beskrev larvutvecklingen av brittiska exemplar av arten och anser att den där leker under höst till tidig vår, medan *H. arctica* är sommarlekande med stora larver (när 0.36 mm längd innan bottenfällning) från juli till nov. / dec. Lokala populationer vid Plymouth anser hon mest återfinns borrande i kalksten & klippor, medan *H. arctica* antingen påträffas frilevande eller tillfälligt i kalkstenshål. Postlarven saknar nysettlade ofta taggar på skalet, men kan stundom ha några få, medan postlarven hos *H. arctica* alltid utvecklar först en tagg, därpå efterhand 2–3 längsrader av tydliga taggar; vid 0.96–1.44 mm längd syns dessa tydligt. Efter dessa stadier är dessa arter svåra att separera, men avsaknad eller förekomst av tydliga skaltaggar vid liten storlek ger sannolikt en vink om vilken art, som ligger närmast till hand. Tyvärr omnämns ej larvskalens färg (se *H. arctica* ovan).

Gastrochaenoidea J.E. Gray, 1840

{gastråkänåidéa} (1 gen., 1 sp.)

Skalform avlångt elliptisk med umbo nära framändan. Mantelbukt finns. Ligament externt. Med en familj:

Gastrochaenidae J.E. Gray, 1840.

Gastrochaena Spengler, 1783 (1 sp.)

[Gr. gaster, genit. gast(e)ros = mage + Gr. chaino = gapa]

dubia (Pennant, 1777) {gastråkæna dóbia}

[L. dubius = osäker]

D: de närmaste metrarna nedom vattenytan, F: gråvit-gulaktig med ljusbrunt grovt periostracum, L: 2.5, HB (Borrar i kalk, hos oss i krustabildande cm-tjocka rödalger), Bohus.-Nord.

[Gastrochaena dubia](#)

PHOLADINA H. & A. Adams, 1858

{fåladina} "Borrmusslor" (6–7 g., 6–7 sp.)

[Gen. *Pholas* < Gr. pholas = lurande (= gömmande sig) i ett hål]

Har 3 slutmuskler. Enda överfamilj Pholadoidea Lamarck, 1809 med samtliga 3 fam. företrädda i våra hav: Pholadidae Lamarck, 1809 (ganska stora, i kalksten, klastiska leror, ruttande trä, etc. borrande musslor med apofys (lång tandliknande fästpunkt för fotmuskler) i varje skalhalva; förutom *Zirphaea* (nedan) är den med 25–30 radiära taggiga åsar och koncentriska linjer skulpterade, ≤6.5 cm långa *Petricolika Barnea* Risso, 1826 ex Leach MS [*Barnea*: ort i Gamla Testamentet : Kadesh-barnea = helig vandringsöken]) *candida* (Linnaeus, 1758) känd från Bohuslän & den med 40–50 radiära taggiga och fjällförsedda åsar samt grov koncentrisk skulptur försedda, självlysande, ≤9 cm långa *Pholas dactylus* Linnaeus, 1758 känd från Skagen och V Norge), Teredinidae Rafinesque, 1815 (ganska små apofys-försedda träborrare, som kläder gångarna med kalk; se *Teredo* nedan) & Xylophagidae Purchon, 1941 (ganska små apofys-saknande träborrare ej kalkklädande sina gångar; blott gen. *Xylophaga*).

[Barnea candida](#)

[*Pholas dactylus*](#)

Zirfaea J.E. Gray, 1842, ex Leach MS {tsirfæa} (1 sp.)

[? Gr. *zeira* = klänning, vid skrud + ? Gr. *phaios* = murrig, dunkel eller kanske en eufonisk konstruktion (?utgående från Gr. *sirpea* = flätad korg?)]

Med apofys och m.el.m. pentagonala skalhalvor, som gapar där foten sticker ut.

crispata (Linnaeus, 1758) {krispåta}

[L. *crispus* = krusig, knölig, ojämn + L. *-atus* = -utrustad]

D: 5–20, F: brunt periostracum, L: 9, Borrar i hård lera, kalksten, halvruddet trä etc., S Öster. (Kiel)-Bohus.-Nord.

[*Zirfaea crispata*](#)

Teredo Linnaeus, 1758 [n. cons., ICZN]

{terédå} "Skeppsmask" (1 sp.)

[Gr. *teredon* : ordet för en slags bitande mask förekommer i

Aristofanes 'Knektarna', nämns sedermera av Theophrastus & Ovidius. Tros avse en skeppsmask. (Djuren plägar ju anses enbart ställa till förtret, men icke förty har skeppsmaskar spelat en avgörande teknologisk roll, så till vida att den i London bosatte normandiske ingenjören Sir Marc Isambard Brunel, 1769–1849, inspirerades av hur dessa konstruerar sina kalkrör, när han inför byggandet av 'Brunel'-tunneln under Themsens 1825–43 världens första undervattensstunnel, nu ingående i tunnelbanenätet uppfann den s.k. järnskölden, som alltfört (ehuru förbättrad) brukas vid alla slags subakvatiska tunnelbyggen)]

Har små, apofysförsedda, treflikiga skal med långt utanför dessa nående, masklikt förlängd, mantel med terminala sifoner. Skalens bakre, uppåtvikta, öronlika flik benämns aurikel. Har, liksom familjens övriga släkten, små, parvist sittande, i regel årbladlika, kalkstrukturer, s.k. pallerter [Eng. *pallet* = liten spade] på sifonerna. Pallerterna skyddar sifonerna när de är indragna och är släkteskaraktäristiska hos *Teredo*, genom att ej bära terminala periostracala ving-strukturer (som hos *Lyrodus* Gould, 1870). De är däremot urnupna terminalt. Liksom familjens övriga taxa, t.ex. de längs vår västkust levande *Nototeredo norvegica* (Spengler, 1792) och *Psiloteredo megotara* (Forbes & Hanley, 1848) klär de sina gångar med kalk, åtminstone partiellt.

[*Nototeredo norvegica*](#)

[*Psiloteredo megotara*](#)

navalis Linnaeus, 1758 [n. cons. Dir. 73 ICZN] {navális}

[L. *navis* = skepp + L. *-alis* = hänförande sig till]

D: 0–22, F: tunt ljusbrunt periostracum på det vita skalet, L: 0.95–1.2 (skal); 40–60 (kroppslängd), Träborrare, SV Öster.Bohus.-Nord. Larverna i våra hav bottenfaller från slutet av Juni till mitten el. slutet av Sep. Lever i våra hav ungefär vid utbrednings-nordgränsen, när den ej klarar längre vistelser nedom 5° C. Kan överleva ≈8 % salinitet, men ≤4 % är letalt. Arten kan tillfälligt klara en letal salinitet under en kortare tid genom att stänga av sina borrhål från omvärlden & kortvarigt förlita sig på anaerob kapacitet. Den huvudsakl. i drivved förekommande (eller då den påträffas sessilt, ej i regel djupare än 6–7m ehuru ner till ca 15 (40)m i V Norge – levande), ≤1.3 cm långa (skallängd) *P. megotara* utskiljer sig genom att aurikeln når ovanför musselskalets dorsallinje, medan den hos den ≤2 cm långa (skallängd) *N. norvegica* är väsentligt mindre markerad. Den senare artens pallerter skiljer sig fr. de hos *T. navalis* genom att skaftet fortsätter i form av en ås utmed en bit av den årbladlika delen och att denna ej är terminalt urnupen. *N. norvegica*:s larver tycks ha en senare bottenfällningsperiod (Nov.-Dec.) i Skandinavien, men anses leka året runt vid Britt. Öarna. Oaktat att arten är ganska allmän, så är larv-angrepp på utsatta testpaneler rara, sannolikt beroende på att larverna föredrar skumma ljusförhållanden, som t.ex. där suspenderat sediment grumlar vattnet, när angrepp i bryggpålar är vanligast i delen närmast

sedimentytan. Även hos *P. megotara* fortsätter det korta pallett-skaftet som en ås längs en bit av årbladet, som terminalt på utsidan bär en halvcirkelformad grop, vilken exponerar inre laminära kalklager. Artens (utbredd längs västkusten syd till Kullen, där saliniteten är $\geq$ ca 11,5 ‰) larvers bottenfällning inträffar mellan början av Juni till mitten av Aug. Arten klarar dock lägre temperaturer än *T. navalis*. I drivved kan nog fler arter förväntas, t.ex. den med en vinglik aurikel, kommande från det bakre dorsala hörnet (ej från bakre lateralkanten som hos övriga), försedda *Teredora malleolus* (Turton, 1822), den med en periostracal terminal 'vinge' på den årbladlika palletten försedda *Lyrodus pedicellatus* (de Quatrefages, 1849), en art med många synonymnamn, som är spridd över stora delar av haven och fordrar temperaturer om 14–24°C samt saliniteter av minst 29 ‰ för att leka, eller den med många, i varann sittande, strutlika, terminalt småtaggiga palletter försedda *Bankia* (*Plumulella*) *bipennata* (Turton, 1819). Ovisst är huruvida *T. navalis* är ursprungligt europeisk. Det första säkra dokumentet, som rör just denna art är från Nederländerna 1731, när en kommission ondgjorde sig över dess förstörelse av invallningar.

Teredo navalis

Xylophaga Turton, 1822 {ksylåfaga} (2–4 sp.)

[Gr. *xyle*, *xylon* = trä + Gr. *phago* = äta]

Träborrare, med korta tunna, tvåflikiga, framtill gapande skal utan vare sig apofys eller aurikel. Gångar kläs ej med kalk. De hos *Teredinidae* karaktäristiska palletterna saknas.

dorsalis (Turton, 1819) {dårsålis}

[L. *dorsalis* = hänförande sig till ryggen < L. *dorsum* = rygg]

D: ca 2–300, F: skal gråvitt, L: 1.3 (skal), Träborrare, Öres.Bohus.-Nord. Larver bottenfäller mellan medio Juni till mitten/slutet av Nov. i våra hav. Arten angriper främst trä nära bottensediment. Låga ytsaliniteter längs Sveriges västkust medför blott sublittoral förekomst enär den visat sig dö inom 24 h exponerad för 18,77 ‰ salinitet. Skalen gapar blott framtill, ej även baktill som hos den från V Norge & Scotland kända *X. praestans* E.A. Smith, 1903 [L. *praestans* = utsökt; pres. part. av L. *prestare* = vara bättre], vilken även t. skilln. fr. *X. dorsalis* saknar cirrer på sifonerna. Ännu ett par arter, *X. nidarosiensis* Santhakumaran, 1980 [Nidaros: äldre namn för Trondheim] (liknar *X. dorsalis*, men vänsterskalet har förutom den bakom umbo sittande chondroforen ock ett framför umbo sittande något mindre men tydligt utskott) & *X. noradi* Santhakumaran, 1980 [akronym NORAD: Norwegian Agency for International Development] (helt lik *X. dorsalis*, fränsett att de båda korta robusta sifonerna är liklånga med öppningar i änden, medan utandningssifonen hos *X. dorsalis* är mycket kortare än inandningssifonen) beskrevs från Trondheimsfjorden.

Xylophaga dorsalis

ANOMALODESMATA Dall, 1889

{anåmalådesmata} (7 gen., 13 sp.)

[Gr. *anomalos* = ojämn, irreguljär + Gr. *desmos* = kedja, band, bunt (syftande på låset)]

Skalhalvor ej spegelbilder av varandra; med inrullade, ofta tjocka låskanter. Adduktormuskler ungefär lika stora. Mantelkanter sammanväxta. Sifoner långa, ofta sammanväxta. Gälar antingen eulamellibranchiata eller septibranchiata, d.v.s. med ett tvärställt mantelhålemembran, bildat av gälmuskulatur, vilket brukas för att pumpa in föda och respirationsvatten. Hermafroditer. Omfattar en enda ordning.

PHOLADOMYOIDA Newell, 1965

{fåladåmyåida} (7 gen., 13 sp.)

[Gen. *Pholadomya* < Gr. *pholados* : (se *Petricola pholadiformis* ovan) + gen. *Mya* : (se ovan)]

Definierad som sin subklass ovan. Med 7 överfamiljer, varav, förutom nedan exemplifierade, följande är företrädare i S Skandinavien: *Pholadomyoidea* J.E. Gray, 1847 med en av sina 2 familjer, *Pholadomyidae* via den i V Norge utbredda *Panacca* Dall, 1905 *loveni* (Jeffreys, 1881 (tfordom fördd till gen. *Pholadomya* G.B. Sowerby II, 1823)), medan den från V Norge & norrut utbredda *Lyonsiella abyssicola* (G.O. Sars, 1872, ex M. Sars MS) [Gen. *Lyonsia* (se detta) + L. *-ella* : dimunitivsuffix] tillhör *Verticordiidae* Stoliczka, 1871, enda familjen inom *Verticordioidea* Stoliczka, 1871.

Thracioidea Stoliczka, 1871 {trakiåidéa} (2 gen., 5–6 sp.)

Av de 3 fam. är *Thraciidae* Stoliczka, 1871 (tunna skal utan några tandlika strukturer i låsregionen) & *Periplomatidae* Dall, 1895 (skal tunna, med en tydlig tandliknande fästplatta för det inre ligamentet i högerskalet) via gen. *Cochlodesma* Couthouy, 1839) företrädare i våra hav.

Thracia de Blainville, 1824, ex Leach MS {tråkia} (4–5 sp.)
Syn.: *Thracia* J.S. & J. de C. Sowerby, 1823, ex Leach MS (nomen nudum)

[Gr. myt. *Thracia* : en havsnymf / äv. provinsen Ö om Makedonien & norr om Marmarasjön under klassisk tid, vid vars sydkust bl.a. staden Abdera låg, vars inkolenter av omnejden ansågs vara småstadsnarrar (ordet abderitisk finns ju ännu för källborgardum)]

Tunna, subrektangulära skal utan tandlika låsstrukturer. Subgen. *Thracia*, (alla sydsandinaviska arter utom en), har umbo nära eller bakom mittlinjen, medan den från Östfold V Finnmark utbredda (ännu ej från Sverige), $\leq$ 2.5 cm långa *T. (Ixartia)* J.E. Gray, 1852, ex Leach MS) *distorta* (Montagu, 1803) [Gr. *ixos* = mistelbär el. -planta, äv. (i överförd

bemärkelse) klibbig eller eländig stackare + Gr. arti = exakt anpassad] {iksärtia distårta}, vars korta skal har konvex bukkant & umbo framför mittlinjen. Den bor i hålrum mellan ≈10–70 m & blir därmed ofta distort (formförändrad), liksom t.ex. *Hiatella*.

convexa (W. Wood, 1815) {kånvéksa}

[L. convexus = utåtvälvd]

D:20–100, F:tunt gröngult periostracum ovan det vita skalet, L:7, MB, Katt.-Bohus.-Nord. Hermafrodit. Leker främst under sensommaren. Bukkant nästan rak. Tunnskalig och utan tänder, liksom släktets övriga arter, men mera konvex. Inre ligament fäst i en smal hålighet. Mantelbukt grund; når ej en punkt nedom den inre ligamentgroppen.

[*Thracia convexa*](#)

papyracea (Poli, 1795) {papyrácea}

Syn.: *phaseolina* (de Lamarck, 1818)

[Gr. papyros = papyrus, papper + L. -aceus = -aktig, -artad / Gr. phaseolos : ett slags böna med ätliga baljor]

D: 2–20, F: vitt skal under mycket tunt gulaktigt periostracum, L: 3.7, SB, Öres.-Bohus.-Nord. Hermafrodit. Sommarlekande. Skal med vertikal bakkant och med fina koncentriska tillväxtlinjer och mycket fin granulering, som ej är synlig i 10x förstoring. Mantelbukt djup; når en punkt nedom den inre ligamentgroppen.

[*Thracia papyracea*](#)

villosuscula (W. Macgillivray, 1827) {villåsióskola}

[L. villosus = luden + L. -cula : dim.suffix]

D: 10–50, F: vitt skal under mycket tunt gulbrunt periostracum, L: 2.9, SB, Katt.-Bohus.-Nord. Skalet mera konvext och dess bakkant något mera rundad än hos föregående art, men ändå avhuggen, i regel med ett snett vertikalt snitt, där dorsalhörnet (det närmast umbo) i så fall är mest utskjutande, ej ventralhörnet, som hos typiska skal av *T. phaseolina*. Har något grövre skalgranulering, synlig i 10x förstoring. Släktets båda sandlevande arter kan förväxlas med den rarare, något mera avlånga, ≤2.7 cm långa *T. gracilis* Jeffreys, 1865, vars skal är mer uniformt konvext, närmande sig cylindrisk form med den tvärt avskurna bakänden proportionellt kortare. Skalens ventralkant är om ej helt rak, så åtminstone mindre rundad än hos övriga arter. Dess skalgranulering är tydlig i bakänden men m.el.m. osynlig utmed skalets övriga delar. Möjligen kan arterna sammanblandas äv. med den ≤4 cm långa *Cochlodesma* (*Bontaea* T. Brown, 1844, ex Leach MS) *praetenu* (Pulteney, 1799) [Gr. kochlo = vrida + Gr. desmos = kedja, band / ev.? från Gr. bounos = berg, kulle / L. praetenuis = mkt tunn], vars skal under umbo dock är försedd med en oval tandliknande platta. Skalet har en skarp radiär knyck från umbo riktad mot bakre ventralhörnet.

Thracia villosiuscula

Thracia gracilis

Cochloidesma praetenue

Pandoroidea Rafinesque, 1815 {pandåråidéa} (1 gen., 1 sp.)
 [Gen. *Pandora* Bruguière, 1797 < Gr. myt. *Pandora* : kvinnan, som sedan hon av Olympens gudar rustats med allehanda 'gåvor' till människors men (fr.a. en ask, i vilken allehanda olyckor hade inneslutits), (cf. Gr. *pan* = allt + Gr. *doron* = gåva), sändes till Epimetheus (vilken tyvärr tog sig före att öppna asken) som straff för att brodern Prometheus tidigare stulit elden åt människorna]

Företrädd i Skandinavien av en av de fyra familjerna: Lyonsiidae P. Fischer, 1887, som har avlånga, pärlmor-glänssande skal utan låständer. Det med en flat skalhalva försedda gen. *Pandora*, företrädande familjen Pandoidae Rafinesque, 1815 är dock känt från V Nordsjön.

Lyonsia Turton, 1822 {liånsia} (1 sp.)
 [William Lyons, 1766–1849, brittisk konkolog fr. Tenby]
 Vänsterskalet större än det högra och mera välvt.

norwegica (Gmelin, 1791) {nårvégika}
 [L. *norvegicus* =norsk (w i st.f. v torde vara en germanism)]
 D: 20–100, F: ljusbrunt periostracum med agglutinerade sandkorn o.dyl.; det tunna skalet glänser av pärlmor under det i regel delvis avskavda periostracet, L: 3.8, SB, Katt.Bohus.-Nord.

Lyonsia norwegica

Poromyoidea Dall, 1886 {påråmyåidéa} (1 gen., 1 sp.)

Skal med en kardinaltand (åtminstone i den vänstra halvan), tunna, starkt konkava, utan snutlikt utdragen bakände. Pärlemorglans på skalens insida. Består blott av nominatfamiljen. Gemensamt för denna och följande familj är att gälarnas muskulatur är förstörd och bildar ett tvärställd mantelhålemembran, genom vilket andningsvatten & födopartiklar, vilka stundom är småorganismer, varför de ibland kallas rovmusslor, sugts eller pumpas in. En gemensam beteckning på dessa båda (över)familjer är **Septibranchia** Pelseneer, 1888.

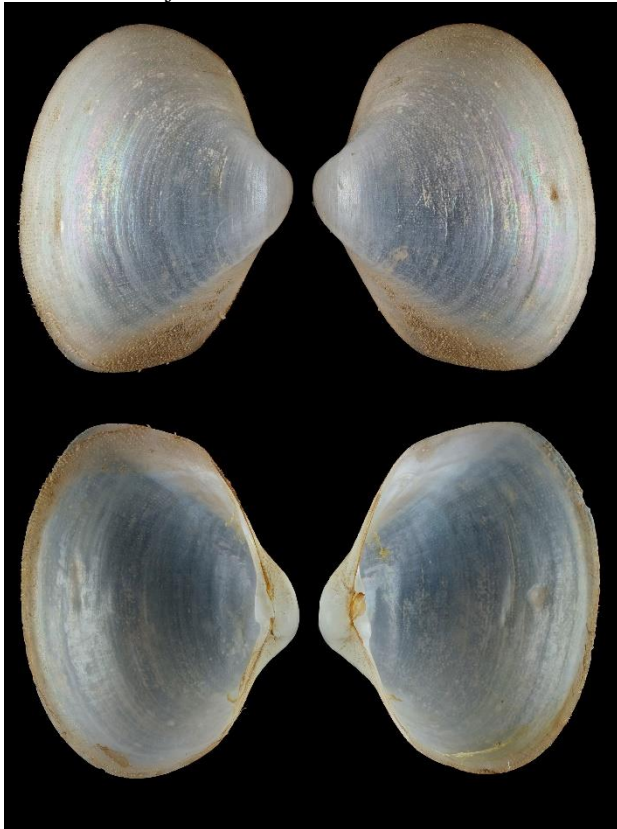
Poromya Forbes, 1844 (1 sp.)

[Ev. Gr. poros = mjuk sten, äv. valk, callus + gen. *Mya* (se ovan)]

granulata (Nyst & Westendorp, 1839) {påråmyá granoláta}

[L. granulus = litet korn + L. -atus = -utrustad]

D: 80–300, F: skal vitt med brungrått periostracum, L: 1.3, MB, Bohus.-Skag.-N Nord. Skal skört, rundat ovalt, starkt konvext (aningen mer i högerän i vänster-skalet), med svagt avskuren bakkant. Granulerad skulptur med subtila koncentriska linjer.

[*Poromya granulata*](#)

Cuspidarioidea Dall, 1886 {kospidariåidéa} (1 gen., 6 sp.)

Skalets bakände snutlikt utdragen. Låset saknar kardinaltänder. Predatorer. Företräds av enda fam., Cuspidariidae.

Cuspidaria Nardo, 1840 {kospidária} (6 sp.)

[L. cuspis = spets, udd + L. -aria = -(för)bunden]

cuspidata (Olivi, 1792) {kospidáta}

[L. cuspidatus = vässad]

D: 20–200, F: vitt skal; brunaktigt periostracum, L: 1.9, MB, Katt.-Bohus.-Nord. Tunnskalig liksom familjens övriga medlemmar. Kan förväxlas med den ≤ 7 mm långa *C. obesa* (Lovén, 1846) [L. obesus = fet, svullen], vars uppsvällda skal dock är semihyalint, med den ≤ 2.5 cm långa *C. rostrata* (Spengler, 1793), vars bakände är tydligt ännu mera utdragen, med den ≤ 1 cm långa *C. (Cardiomya)* A. Adams, 1864) *costellata* (Deshayes, 1837), vars skal har tydliga revbenslika radialåsar, med den 9.5 mm långa *C. (Tropidomya)* Dall &

Smith, in Dall, 1886) *abbreviata* (Forbes, 1843), vars svagt utdragna bakände är tydligt kortare än hos familjens övriga arter samt med den nedom 300 m djup i Skagerrak levande, ≤ 5 mm långa *C. lamellosa* (G.O. Sars, 1872, ex M. Sars MS), som har tydliga koncentriska lameller på skalet.

[*Cuspidaria cuspidata*](#)

[*Cuspidaria obesa*](#)

[*Cuspidaria rostrata*](#)

[*Cuspidaria lamellosa*](#)

[*Cardiomya costellata*](#)

[*Tropidomya abbreviata*](#)

SCAPHOPODA Bronn, 1862 (4–5 gen., 5–8 sp.)

{skafåpåda} "Elefanttänder"

[Gr. *scaphis* = skyffel + Gr. *pous*, genit. *podos* = fot]

Bilateralsymmetriska, långsträckta djur, med kropp skyddad av ett i båda ändarna öppet, rörformat kalkskal, avsmalnande i en el. båda ändar & ofta något böjt. Stor mantelhåla utan gälar. Huvud ögonlöst, med pariga knippen av kontraktila capitata tentakler. Radula finnes. Fot cylindrisk. Skildkönade med yttre befruktning & ett pelagiskt ganska kortvarigt larvstadium med flera cilie-ringar, *Stenocalymma*, vilket efterhand utvecklas till en rörformad *veliger*-larv med blott en cilie-ring (runt velumet), vilken bottenfaller när foten färdigutvecklats. Under de sista 2–3 pelagiala dygnen finns ett

färdigutvecklat skal. Bentiska mjukbottenformer. De 2 ordi DENTALIIDA Palmer, 1974 och GADILIDA Staro-bogatov, 1982 (= SIPHONODENTALIIDA Palmer, 1974) företräds båda i våra hav, den första med en av 8 familjer, Dentaliidae J.E. Gray, 1834 (*Antalis*), den andra med båda sina subordningar: ENTALIMORPHA Steiner, 1992 (monofamiljär; Entalinidae Cgistikov, 1975 med *Entalina*) & GADILIMORPHA Steiner, 1992 (trifamiljär, varav Pulsellidae Scarabino, 1972 (*Pulsellum* Stoliczka, 1868) & Gadilidae Stoliczka, 1868 (*Siphonodentalium* M. Sars, 1859, *Gadila*, *Cadulus*) företräds i S Skandinavien. Totalt är (2001) 46 recenta släkten & 517 recenta scaphopod-arter kända.

Antalis H. & A. Adams, 1854 [n. cons. Op.361, ICZN] {ántalis} (3 sp.)

Syn.: *Dentalium* Linnaeus, 1758 (p.p.)
[Sannol. ordlek grundat på Gr. ant= mot-, i stället för + gen. *Dentalium* :(se nedan) & / eller sp. *entale* :(se nedan)]

Ihåliga elefantbete-liknande skal med ett V-format insnitt i konkavsidan av den apikala (smalare) öppningen. *Antalis* betraktas stundom som ett undersläkte till *Dentalium* Linnaeus, 1758 [n. cons. Op. 94 ICZN].

entalis (Linnaeus, 1758) [n. cons. Op. 361 ICZN] {éntalis}
[L. entalis : förvrängd form av namnet *Dentalium* < L. dens, genit. dentis = tand + L. -alis = -befryddad + L. -ium : dimin.suffix]
D: 15–400, F: elfenbensvit, L: 4, MB-SB, Öres.-Bohus.Nord. Ostrierad. Skal-Ø ≈ 1/10–1/11 av längden. Skalet är slätt liksom hos den vid V Norge & i djupare Skag. utbredda, mera djupt levande, ≤ 5.7 cm långa *A. agilis* (G.O. Sars, 1872, ex M. Sars MS), vars skal dock är ≈ 15 gånger längre än Ø & skalets kurvatur är i regel ringa. *A. entalis*-♂♂ har i TMBL:s akvarier observerats utspruta spermier fr. sin smalare ände under slutet av mars 2003. Parasiteras av larver av *Lecithophyllum bothryophorum* (Olsson, 1868)) (Digenea, Lecithasteridae), (nästa värdjur: ett okänt kräftdjur; en av dess mest allmänna slutvärdar är guldlax *Argentina silus*).

occidentalis (Stimpson, 1851) {ocksidentális}
Syn.: *abyssorum* (M.Sars, 1859)
Syn.: *striolata* G.O.Sars, 1878 non (Stimpson, 1851)
[L. occidentalis = västlig / Gr. abyssos = bottenlös + L. -orum : genit.plur.suffix / L. striolatus = fint strierad, fin-strimmig]
D: 70–2300, F: gråvit mattrosa, L: 5.4, MB, Bohus.-Skag.NÖ Nord. M.el.m. tydlig längsstriering i skalets övre del.

Entalina Monterosato, 1872 {entalína} (1 sp.)
[L. entalis : cf. *D. entalis* + -ina : likhets& dimin.-suffix]
Ihåligt elefantbete-liket rör med tydlig längsstriering längs hela skalet, varav några är mer framträdande än andra.

quinguangularis (Forbes, 1843) {kvadrangoláris}
Syn.: *tetragona* : Auctt., ?non (Brocchi, 1814)
[L. quinque = fem + L. angularis = hörnbärande < L. angulus = hörn / Gr. tetra = fyra (4) + Gr. gonia = hörn, vinkel]
D: (10) 100–480 (1300), F: Skal mattvitt, L: 1.5, MB-SB, Bohus.-Skag.-Nord. Fem av de 25–30 längsåsarna är mer framträdande än övriga, speciellt i den apikala regionen, varför skalet får pentagonalt tvärsnitt. I Skagerrak finns de nedom ≈ 250 m djup med tätheter av ≤ 100 individer / m²

Cadulus Philippi, 1844 {gadíla} (1 sp.)
Syn.: *Gadila* J.E. Gray, 1847 (p.p.)
[L. cadus = fat, tunna, drömmel, laggkärl + L. -ulus : dim.suffix / Gadila : anspelar på släktets typart *Dentalium gadus* < gen. *Gadus* (torskfiskar) < Gr. gados : gammalt fisknamn]

Har, jämte *Gadila* s.str. (vissa forskare anser *Gadila* vara ett subgenus) spolformade, svagt böjda skal. Tillhör Gadilinae, medan den i V-N Norge utbredda (i Bohuslän -fynd), ≤ 20 mm långa *Siphonodentalium* M. Sars, 1859 *lobatum* (G.B. Sowerby II, 1860), erinrande om en kort *Antalis* med 6 insnitt i skalets apikala öppning, tillhör den 2:a av de 2 subfamiljerna Siphonodentalinae Simroth, 1895. Den vid t.ex. Bohuslän

nedom ≈ 55 m uppträdande, rara, till Pulsellidae hörande, ≤ 6 mm långa *Pulsellum lofotense* (M. Sars, 1865) liknar än mera en ung *Antalis*, men dess släta skal är matt hyalint m. ringformad apikalöppning utan antydan t. insnitt.

subfusiformis (M.Sars, 1865) {sobfosifármis}
[L. sub= nedom, nästan + L. fusus = spole + L. forma = skepnad]
D: 74–1200, F: hyalint mattvit, L: 0.26, MB, Bohus.-Skag.Nord. Apikalöppningen cirkelrund, nästan lika stor som den ngt snett avskurna oralöppningen. Den konkava dorsalsidan är ej uppsvullen på mitten. Är tydligt mera långsmal än den andra skandinaviska arten (längd : mittbredd ≈ 5–6:1 jämfört med ≈ 4:1 f. den närmast fr. V Norge kända, ≤ 3.5 mm långa *C. jeffreysi* (Monterosato, 1875), vilken äv. har en svag konvex bula mitt på konkavsidan & en svagt lateralt tilltryckt oval oralöppning & dorsoventalt tilltryckt oval apikalöppning). Nedom 180 m vid V Norge & > ≈ 400? m djup i Skag. finns även den närbesläktade, ≤ 3 mm långa *C. propinquus* G.O. Sars, 1878, vars längd : mittbreddskvot är ≈ 3.2–3.5:1 & i övr. igenkännes på sin kraftiga mitt-uppsvällning, & sin, jämfört med den apikala, nästan dubbelt så stora oralöppn.